

A

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület

jelentése 2003. évi kutatási tevékenységéről

**Pécs
2004.**

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	2
AZ EGYESÜLET 2003. ÉVI MUNKATERVE	3
ÖSSZEFOGLALÁS.....	5
FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG	5
TUDOMÁNYOS MUNKÁK	6
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK	6
CSOPORTÉLET.....	7
FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG	8
SZAJHA ALSÓ-BARLANG (ÖRÖMLEÁNY–BARLANG) (4120-15) (TEGZES ZOLTÁN)	8
SZAJHA FELSŐ-BARLANG (4120-16) (TEGZES ZOLTÁN)	11
KIS-LYUK ZSOMBOLY (KISS-BARLANG) (LOTZ TAMÁS).....	15
KŐ CSÚCS-BARLANG (LOTZ TAMÁS).....	18
5 PERCES-BARLANG (LOTZ TAMÁS)	20
BORZAS-NYELŐ (LOTZ TAMÁS).....	22
KUTATÓMUNKA A MOLNÁR JÁNOS - BARLANGBAN (STOROZYNSKI SZABOLCS)	23
TUDOMÁNYOS MUNKÁK	27
RADONTRANSPORT MÉRÉSEK NÉHÁNY MECSEKI ÉS EGY MÁRIAGYŰDI BARLANGBAN (ZALÁN BÉLA)	27
Sózó-víznyelő.....	27
Pietró-barlang.....	30
Tüskés-zsomboly radontranszport és összefüggés vizsgálata a Pietró-barlanggal.....	34
Máriagyűdi-barlang	37
AZ ÁBALIGETI-BARLANG VÍZSZINT VÁLTOZÁSAIHOZ (ZALÁN BÉLA)	40
CSAPADÉKMÉRÉS BEINDÍTÁSA ÁBALIGETEN (ZALÁN BÉLA).....	43
CSEPEGÉS MÉRÉSEK BEINDÍTÁSA AZ ÁBALIGETI-BARLANGBAN (ZALÁN BÉLA)	45
A 2003. ÉVI DENEVÉR-MONITORING EREDMÉNYEI (SZATYOR MIKLÓS).....	49
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK	51
ÁBALIGETI INAKTÍV–NYELŐ (4120-32) (TEGZES ZOLTÁN)	51
CSIGA–LYUK (4120-19) (TEGZES ZOLTÁN).....	53
CSIKA LYUKA–BARLANG (4120-14) (TEGZES ZOLTÁN)	55
CSOPORTÉLET	57
TÚRÁK A BUDAI-HEGYSÉG BARLANGJAIBAN 2003. MÁRCIUS 15.-16. (LOTZ TAMÁS)	57
XLVII. BARLANGNAPOK, KLASTROMPUSZTA 2003. JÚNIUS 27.-29. (LOTZ TAMÁS)	58
ALSÓHEGYI BARLANGTÚRÁK... 2003. SZEPTEMBER 12.-14. (LOTZ TAMÁS)	59
TÚRA AZ ALACSONY TÁTRÁBAN (TEGZES ZOLTÁN)	60
OLASZORSZÁGI VULKÁNTÚRA (FODOR ISTVÁN)	63
AHOGYAN MI CSINÁLJUK ... BEMUTATKOZIK A PRO NATURA KBE (OLLÉ PÉTER).....	65

Az Egyesület 2003. évi munkaterve

(Készült: 2003. januárjában)

A Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület a 2003-as évre az alábbi barlangokra kért kutatási engedélyt Tegzes Zoltán (kutatásvezető) és Szatyor Miklós (kutatásvezető helyettes) irányításával a Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatóságától.

Feltáró, tudományos és dokumentációs munkák:

- Pietró-barlang
- Máriagyúdi-barlang
- Abaligeti Aktív-nyelő
- Örömléány-barlang (Szajha-barlang)
- Sózó-víznyelő
- Tüskés-barlang
- Abaligeti Nyugati II. Oldalág

Tudományos és dokumentációs munkák:

- Mészégető-források barlangja

Általános elvek:

Az általunk kutatni kívánt barlangokban egész évben, az időjárási viszonyoktól, valamint a kutatáshoz szükséges létszám meglététől függően folyamatosan tervezünk kutatást.

A kutatásban az egyesület teljes tagsága részt vesz, a terepi munkálatok mindig az éppen helyszínen tartózkodó kutatásvezető felügyelete és irányítása mellett folynak.

Egyes barlangokra bontott részletes kutatási terv:

Pietró-barlang:

Folytatni kívánjuk a több éve folyamatosan tartó radontranszport vizsgálatokat. A barlang iránya, elhelyezkedése és légkörzése alapján feltételezzük, hogy kapcsolatban áll a Tüskés-barlanggal. Amennyiben ez a kapcsolat bebizonyosodik, folytatjuk a végpont bontását.

A barlang fotó- és térképdokumentálását a feltárással párhuzamosan végeznénk.

Tüskés-barlang:

Feltételezzük, hogy a barlang kapcsolatban áll a Pietró-barlanggal. Ennek kiderítésére radon-, hőmérséklet-, huzat vizsgálatokat végeznénk, esetleg légnyomjelzést. Amennyiben bebizonyosodik a kapcsolat, a barlang végpontján bontást végeznénk.

Máriagyúdi-barlang:

Folytatni kívánjuk a több éve tartó radontranszport vizsgálatokat és hőmérsékletméréseket. Folytatnánk a végpont bontását.

Abaligeti Aktív-nyelő:

A nyelőben idén járatbiztosítási munkákat végeznénk. Állagmegóvás miatt szükségessé vált a korábbi ideiglenes járatbiztosítások cseréje, felújítása.

Mészégető-források barlangja:

A barlangban idén nem tervezünk feltáró kutatást. Folytatni szeretnénk a korábban megkezdett méréseket (vízhozam-, víz- és levegőhőmérséklet, vízkémia).

Örömléány-barlang (Szajha-barlang):

A barlang az Abaligeti-barlang végpontjától nem messze, egy nagyméretű töbör déli oldalában található. 1996-ban tártuk fel, bejárata azóta beomlott. Szellőzése alapján feltételezhető, hogy nagyobb rendszerrel (Abaligeti-barlang) áll kapcsolatban. A bejárat újbóli kibontása után, a barlang végét elzáró omlást megbontva szeretnénk a barlangot tovább kutatni.

Tervezzük a barlang térképének és fotódokumentációját készítését is.

Sózó-víznyelő:

Terveink között szerepel a több éve folyamatosan tartó radontranszport vizsgálatok folytatása. Megfelelő létszám esetén elkezdenénk a több éve beomlott bejárat újbóli kiásását, biztosítását.

Abaligeti Nyugati II. Oldalág:

Az Oldalág végponti zónájában több olyan pont található, melyeket megbontva lehetőség lenne újabb szakaszok feltárására. Az új járatok megközelíthetik a Törökpince-barlangot, és esetleg lehetőség adódik a két barlang összebontására is.

Idén is tovább szeretnénk folytatni a már hagyományosnak mondható denevérállományra vonatkozó megfigyeléseinket. Terepbejárásainkról szisztematikus dokumentációt szeretnénk készíteni.

A kutatási tevékenység mellett továbbra is fontosnak érezzük az Egyesület tagjainak képzését mind szakmai, mind technikai szempontból. E célból előadásokat, diavetítéseket tartunk tagjainknak, akik rendszeres barlangtúrákon és kötéltechnikai oktatáson vehetnek részt.

A 2003-as esztendőben nagyobb hangsúlyt szeretnénk helyezni Egyesületünk ill. munkánk publikálására. Ennek érdekében a szervezetről brosúra kiadását és internetes honlap megjelentetését is tervezzük. Ezek előkészítése folyamatban van.

A 2002-es év élénk csoportéletét 2003-ban is szeretnénk fenntartani. Kiemelten kívánjuk kezelni az Abaligeti Önkormányzat Képviselőtestületével a helyi Általános Iskola régi épülete egyes helyiségeinek kutatóbázisként történő hasznosításáról és a községgel történő együttműködés lehetőségeiről folytatott tárgyalásokat, a szerződéskötést, a kutatóház kialakítását.

Bővíteni szándékozunk az Egyesület eszközparkját és könyvtárát is.

Összefoglalás

Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

Szajha alsó-barlang (Örömléány-barlang) (4120-15):

A barlang évekkorábban beomlott bejáratát a nyári kutatótáborunk alkalmával újból kibontottuk, és ideiglenes ácsolattal biztosítottuk, így a barlang ismét járhatóvá vált.

Szajha felső-barlang (4120-16):

A barlangot Egyesületünk korábban már kutatta, de kb. 8 méteres mélységben szálkőszűkület állta útunkat, amin akkori eszközeinkkel nem tudtunk átjutni. A barlang időközben beomlott, feltöltődött. 2003 januárjában kezdtük meg a barlang újbóli kiásását.

Kis-lyuk zomboly (Kiss-barlang):

2002. április 27.-én Zalán Béla és Lotz Tamás terepbejárást végzett több már ismert bg. mellett rengeteg új bontásra érdemes helyett találtunk.

Kőcsúcs-barlang:

2003 júliusában Balázs László terepbejárás során 9 méter átmérőjű töbör ÉK-i oldalában töbör aljától mintegy 1.5 m-re 0.8m átmérőjű barlang bejáratot talált, amely 0.5 m után gyorsan szűkül.

5 perces-barlang:

A barlang egy 9m átmérőjű töbör alján mintegy 1.3m x 0.7m négyszög alapú szelvényből indul. Megtalálta Balázs László 2003. augusztus 9. napján.

Borzas-nyelő:

A 11-es km kötől kb. 100m-re Remete-rét felé, az első jobbos kanyarban az út baloldalán. A barlang az úttól 5m-re 2-2.5 m-es átmérőjű nyelőben található 2.5 m mélységben indul. A bejárat nyílás kb. 1m x 0.4m-es. Megtalálta Balázs László 2003 tavaszán. Nevét az út túloldalán talált döglött borz emlékére kapta.

Kutatómunka a Molnár János - barlangban:

Közel két éve folyik a feltáró munka a Molnár János - barlang víz alatti járataiban Kalinovits Sándor vezetésével. Kutatásaink során a barlang hossza eléri a négy kilométert. A nagy távolság miatt szükséges felszerelés, technika, idő, stb. határokat feszegetve minden kutató bűvár sokszor élete kockáztatásával folyamatosan a maximumot nyújtja.

Tudományos munkák

Radontranszport mérések néhány mecseki és egy máriagyűdi barlangban:

A nyugat mecseki Sózó-víznyelőben folytattuk az évekkel ezelőtt megkezdett méréssorozatot, mely igazolta az eddigi megállapításokat. A Pietró-barlangban ez év elején felújítottuk a méréseket, mert az ott folyó kutatások jelentősen megváltoztatták az üreg nagyságát, és felmerült a lehetősége annak is, hogy valamilyen kapcsolata lehet a közeli Tüskés-zsombollyal is. A kérdés tisztázása végett augusztusban a Tüskés-zsombolyban is méréseket kezdtünk, melyek eddig még nem hoztak egyértelmű eredményeket. Hagyományainkhoz híven idén is folytattuk a különleges elhelyezkedésű Máriagyűdi-barlangban a radontranszport vizsgálatát, az eredmények csak megerősíteni látszanak az eddig mértéket.

Az Abaligeti-barlang vízszint változásaihoz:

Ismét mérések kezdődtek a barlangi patak vízhozam változásainak tisztázása végett. A mérések jelenleg két ponton, naponta egyszeri leolvasással történnek. Az eddig eltelt rövid idő alatt és a kevés csapadék miatt komoly eredmények nem születtek.

Csepegés mérések beindítása az Abaligeti-barlangban:

A 2003-as év vége felé tizenkét ponton csepegés mérések kezdődtek a barlangban. A módszer a lehető legegyszerűbb, de napi egyszeri leolvasási kötelezettséggel jár. A mérés kezdete óta eltelt rövid idő még kevés az értékeléshez, de igen tanulságosnak bizonyult a további tennivalók szempontjából.

Csapadékmérés beindítása Abaligeten:

A kialakítás alatt lévő kutatóbázison csapadékmérő berendezés került beüzemelésre 2003. őszén, mely nagy segítség a további kutatások tervezésében, lebonyolításában.

A 2003. évi denevér-monitoring eredményei:

A 2003-as évben is elvégeztük a barlangi telelőállományok monitoringját, mely a következő eredményekkel zárult. Első ízben figyeltünk meg kis patkósdenevért és hosszúszárnyú denevért a szársomlyói bányavágatokban. Az összesen megfigyelt denevérek létszáma 526 pd volt.

Dokumentációs munkák

Abaligeti inaktív-nyelő (4120-32):

A barlang a Virágos – völgyben, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól légvonalban kb. 1850 méterre D – DK -re található. Bejárata a völgytalp felett kb. 5 méterrel, erdőgazdasági út mellett, szálkőbívás tövében nyílik. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

Csiga-lyuk (4120-19):

A barlang Abaliget határában, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól délre, légvonalban kb. 570 méterre található. Bejárata egy nagyméretű töbör északi oldalában nyílik. Bejárata rendkívül szűk. Maga a barlang is igen szűk, különösen a kifelé jövet nehéz az agyagos, csúszós falak

miatt (neve is innen ered – csigalassúsággal lehet kijönni belőle). Célszerű segítségül kötelet használni. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

Csika lyuka–barlang (4120-14):

A Csika lyuka Abaliget határában, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól délre, légvonalban kb. 250 méterre, az erdőben, egy tölgyfa tövében nyílik. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

Csoportélet

A feltáró és tudományos kutatások, dokumentációs munkák mellett élénk csoportélet jellemezte Egyesületünket 2003-ban is:

Nemcsak hazánk, de a környező országok karszterületeit és természeti szépségeit is gyakran látogattuk barlangi- és felszíni túrák ill. feltáró kutatások keretén belül. Túrát szerveztünk februárban az Alacsony-Tátra, márciusban a Budai-hegység barlangjainak, szeptemberben Alsóhegy zombolyainak, novemberben a szilicei zombolyok látogatására, a Fogarasi havasok területére, a „két ünnep” (Karácsony-Szilveszter) között a Kis-Fátra vidékére. Évek óta hagyományosan visszajárunk többek között Montenegró, Beljanica barlangjainak bejárására, kutatására. Az erdélyi Bihar hegységben idén is megtekintettük a Páfrányos-barlangot, jártunk a Szelek-barlangjában. A Gortani-barlang kutatásában is többször veszünk részt, s társaink révén idéntől a barlangnak már egy „Pécs” nevű bivakja is van. Új momentum egyesületünk életében, hogy egy barlangi bűvár taggal is bővültünk, akinek van szerencséje részt venni a Molnár János-barlang kutatásában is. Tagjaink eljutottak egy olaszországi vulkántúrára, barangoltak a Júlia-Alpokban. Júniusban részt vettünk az Országos Barlangnapokon. Hagyományos karácsonyi éjszakai túránk a Jakab-hegyre vezetett.

Jó kapcsolatot tartottunk a hivatalos szervekkel; a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal és természetesen más barlangkutató szervezetekkel is. Több alkalommal fogadtuk e csoportok, egyesületek tagjait és segítettünk feltáró kutatásaikban. Úgy látjuk, hogy egyre szorosabb együttműködés látszik kibontakozni a Mecsekben tevékenykedő barlangkutató egyesületek és csoportok között. Barlangi Mentőszolgálatos tagjaink aktívan vettek részt a mentőgyakorlatokon. Egyesületünk saját honlapot jelentetett meg (<http://pronatura.fw.hu>).

Tárgyévben két pályázaton vettünk részt. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata által kiírt *"Civil szervezetek működése"* című pályázaton Egyesületi brosúra kiadásának támogatására benyújtott pályázatunkkal sikeresen szerepeltünk. Nyári kutatótáborunk lebonyolításának költségeit nagyrészt idén is a Karszt- és Barlang Alapítványhoz benyújtott pályázatunk révén elnyert támogatás fedezte.

Az Abaligeti Önkormányzat 2003. június 1.-től hatályos, 10 éves bérleti szerződést kötöttünk a helyi Általános Iskola régi épülete egyes helyiségei kutatóbázisként történő hasznosítása céljából. Az épületrész felújítása, a más csoportok fogadására is alkalmas kutatóbázis kialakítása júniusban megkezdődött, azóta is folyamatban van, s reményeink szerint egy-másfél év alatt fejeződik be. A külső és belső tatarozási munkák jelenleg erőnk jelentős részét kötik le.

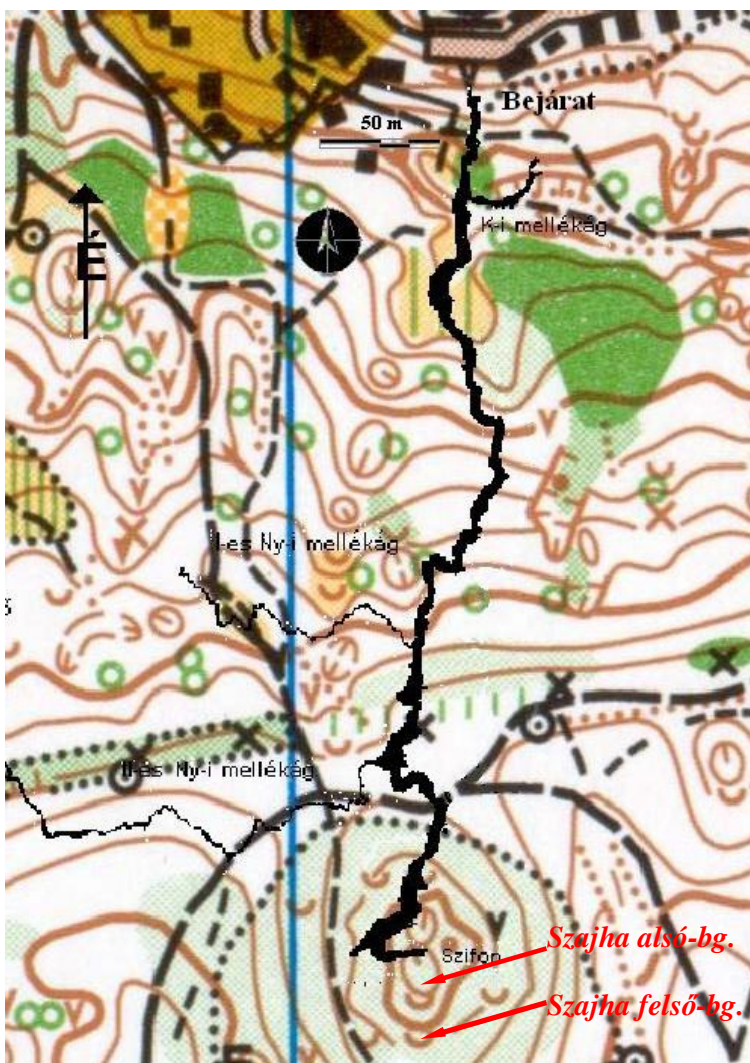
Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

Szajha alsó-barlang (Örömléány-barlang) (4120-15)

(Tegzes Zoltán)

A barlang évekkel korábban beomlott bejáratát nyári kutatótáborunk alkalmával újból kibontottuk, és ideiglenes ácsolattal biztosítottuk, így a barlang ismét járhatóvá vált.

A múlt évtől kezdve kutatóink egyre inkább az Abaligeti-barlang vízgyűjtő területére koncentráltak. A barlangrendszer folytatásába való bejutás régóta foglalkoztat bennünket

Alapszintköz: 5m

1:3000

(Nyáras-völgyi Aktív-nyelő, Örömléány barlang kutatása, a dokumentációk elemzése és a végponti szifonon való átjutás próbálkozásainak összefoglalása). A Szajha barlangok kutatását is ez a lehetőség motíválta.

A felszín térképére felrajzolva a főág nyomvonalát illetve térképét, több érdekességre is fény derülhet. A mi érdeklődésünket főleg az keltette fel, hogy az Abaligeti-cseppkőbarlang végpontját képező szifon nagyjából a Szajha barlangokat rejtő töbor alatt helyezkedik el. A kutatás így jó eséllyel a 70m-el mélyebben húzódó barlangrendszer folytatásához esik a legközelebb.

A főág végét a tektonikai mozgások alakították és alakítják

A Szajha alsó- és Szajha felső-barlangok elhelyezkedése és az Abaligeti-cseppkőbarlanghoz való viszonyuk

jelenleg is. (Tapasztalatok szerint a barlang Nagy terme jelenleg is folyamatos mozgásban van, szükségessé is vált annak megerősítése, ami egyébként meg is történt). Ennek eredménye volt, hogy a vetőzónában szifonnal végződő barlang "elszakadt" további rendszertől, és az eddig áthatolhatatlan szifonnal zárul. Nem feltétlenül ennek bizonyítéka, de a felszínen megjelenő depressziók egyik legnagyobbika a barlang környezetében a Szajha barlangok ovális töbre, melynek hossza kb. 130m szélessége kb. 85m. Ettől déli irányban többsor indul. Ha tektonikai mozgások ennek a töbrének az esetében a felszínre is kihatottak, akkor nem biztos, hogy véletlen, hogy mindkét barlangban több omlás nyomát is fel lehet felfedezni.

Mindkét Szajha barlang erőteljes légáramlást produkál (télen jelentős kigőzölgés tapasztalható). A főág végében és a nagyteremben végzett radonvizsgálatok szerint viszont nincs levegőáramlás. Elképzelhető tehát, hogy Szajha barlangok a barlangrendszer további elszakadt, még ismeretlen részével állnak kapcsolatban. Kisebb mértékű kigőzölgések tapasztalhatók a déli irányban húzódó többsor kisebb barlangjaiból (Tuskó-zsomboly, Csiga-lyuk, stb.), üregeiből is.

Egyesületünk hagyományos nyári kutatótáborát idén az Örömleány (Szajha)-barlangoknál tartotta július 12-július 20. között. A kutatásban 13 fő vett részt.

A tábor során a Szajha alsó-barlangnál a megelőző évek során feltöltődött, majd részben kibontott bejáratot ismét járhatóvá tettük és biztosítottuk. Ezután átbontottuk a barlang közepénél található agyagdugót, ami a bejárat feltöltődésekor zárta el a járatot. Így ismét sikerült bejutnunk az 1996-ban feltárt végponti terembe.

A végponti terem aljzatán nagy mennyiségű omladék található, ezt megbontva mintegy 1,5 métert sikerült lefelé haladnunk. A mélyített akna egyik oldala cseppkővel cementált omladék, a többi része azonban agyag, illetve egymáson támaszkodó, instabil kövekből álló omladék. A jelenlegi végponton laza törmelékben folytatódik a járat, a kövek közt kb. 1 métert lehet lefelé látni. A bontás az omladék megfelelő biztosítása nélkül nem folytatható. A végponton intenzív, jól érezhető huzatot érzékelünk, ami télen befelé húz, emiatt erős lehűlés esetén az egész barlang lefagy.

Érdekesség, hogy ez a barlang télen eredetileg kifelé gőzölgött, de amióta megbontottuk a közeli és magasabban nyíló Szajha felső – barlangot, a huzat iránya megfordult, és befelé tartó lett. Ezt azzal magyarázzuk, hogy a két barlang egy rendszert alkot (télen a Szajha felső intenzíven gőzölög kifelé).

Elkészítettük a barlang térképét, mélysége 13 méter, hossza 25 méter.

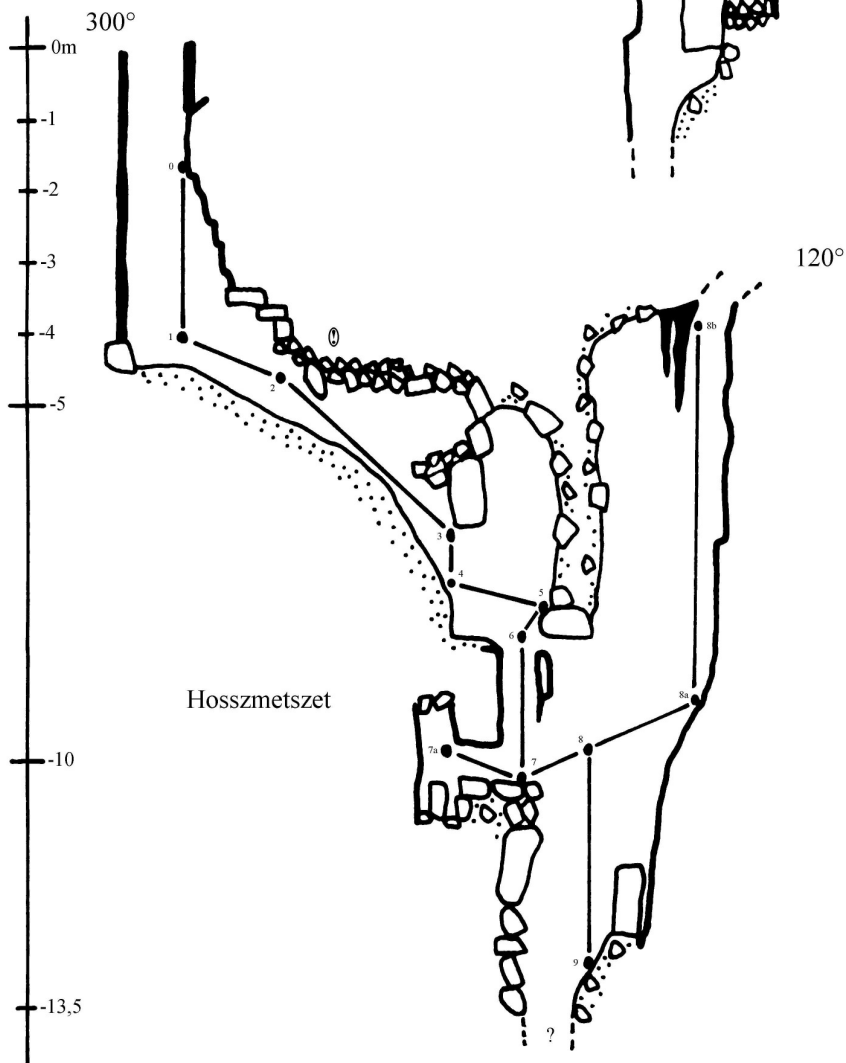
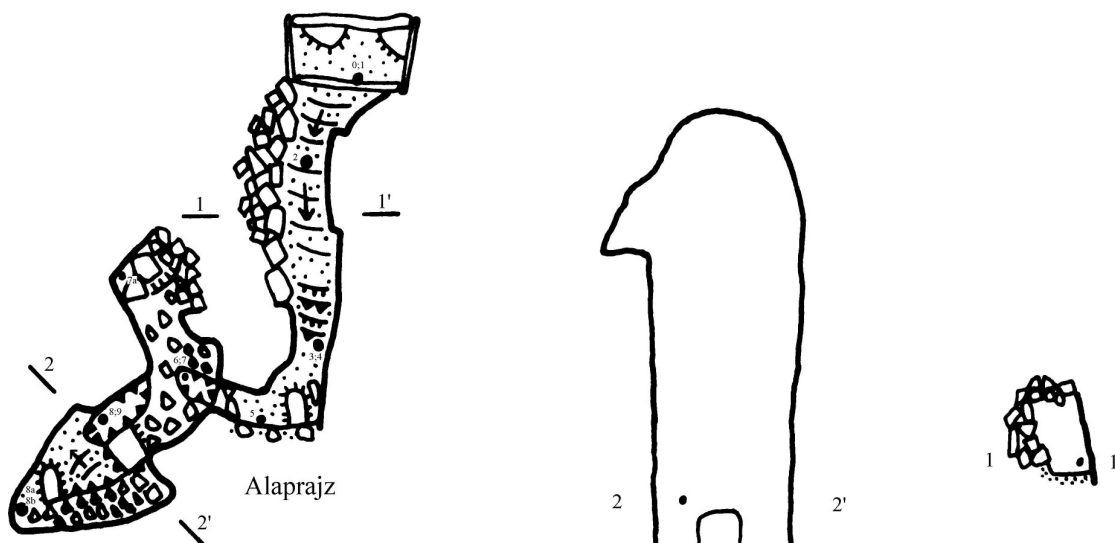
A barlang alapfelszereléssel járható, de a bejárat omladékhóza miatt fokozott figyelem szükséges!

Szajha - barlang

M1:100

Felmérte: Pro Natura KBE
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003.07.12

Szajha felső–barlang (4120-16)

(Tegzes Zoltán)

A barlangot Egyesületünk korábban már kutatta, de kb. 8 méteres mélységben szálkőszűkület állta utunkat, amin akkori eszközeinkkel nem tudtunk átjutni. A barlang időközben beomlott, feltöltődött. 2003. januárjában kezdtük meg a barlang újbóli kiásását.

Tavasza elértük a régi végpontot. Innen sikerült bejutnunk egy kis omladékos fülkébe, aminek a mennyezetét átlukasztva egybenyitottuk a bejárati aknával, ezáltal egyszerűbbé vált a kitöltés felszínre juttatása. A fülke alján laza törmelékben haladtunk lefelé, a felszíntől kb. 10 méter mélyen a kitöltés megszűnt, szépen oldott, egymásra merőleges hasadékok mentén kialakult szakaszba jutottunk be. A barlang 2 párhuzamos aknával folytatódik, mindkettő alját törmelék zárja el. A szűkebb aknában erős huzat érezhető.

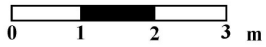
A barlang 15 méter mély, 23 méter hosszú.

A nyári tábor alkalmával felmértük a Szajha alsó- és Szajha felső-barlangok egymáshoz viszonyított helyzetét is. A felmérés során kiderült, hogy a két barlang helyzete olyan, hogy az alsó barlang végponti kürtőjének tetejét nem lehet összebontani a felső barlanggal (mint ahogy azt eredetileg terveztük), így jelentős nehézségbe ütközik az alsó barlangból a kitermelt anyag felszínre juttatása.

A feltárások, felmérések és vizsgálatok során tapasztaltakat és feltételezéseinket más vizsgálatokkal is szeretnénk alátámasztani ill. adott esetben cáfolni. Ennek érdekében további radonvizsgálatokat, valamint hőmérsékletmérési és víznyomjelzéses vizsgálatokat is szeretnénk lehetőség szerint elvégezni.

Szajha felső - barlang

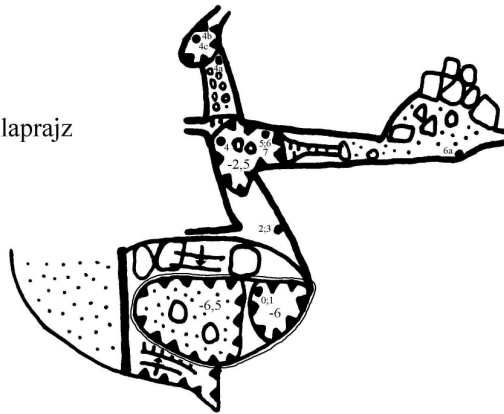
M1:100

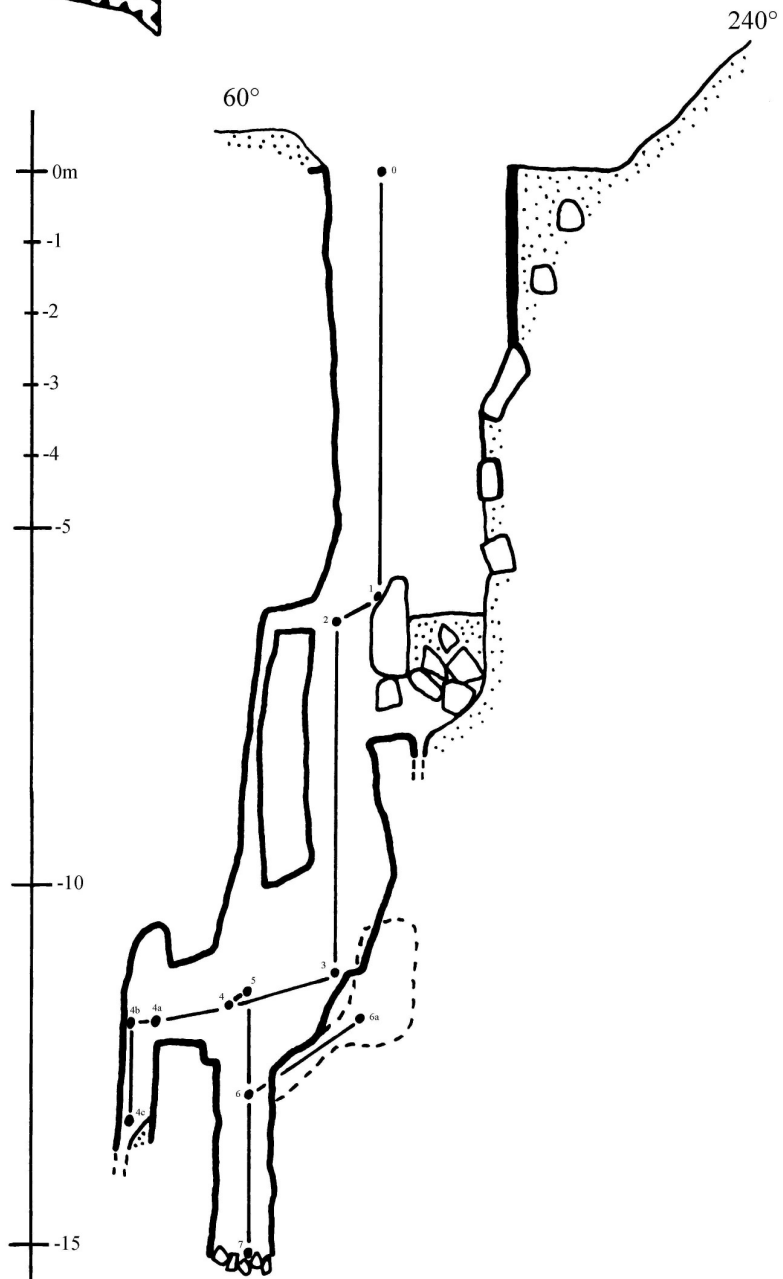
É

Alaprajz

Felmérte: Pro Natura KBE
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003.07.12

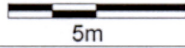
Hosszmetszet

A Szajha alsó- és a Szajha felső-bg.
egymáshoz viszonyított helyzete

Készült: 2003.07.13.

Méretarány= 1:200

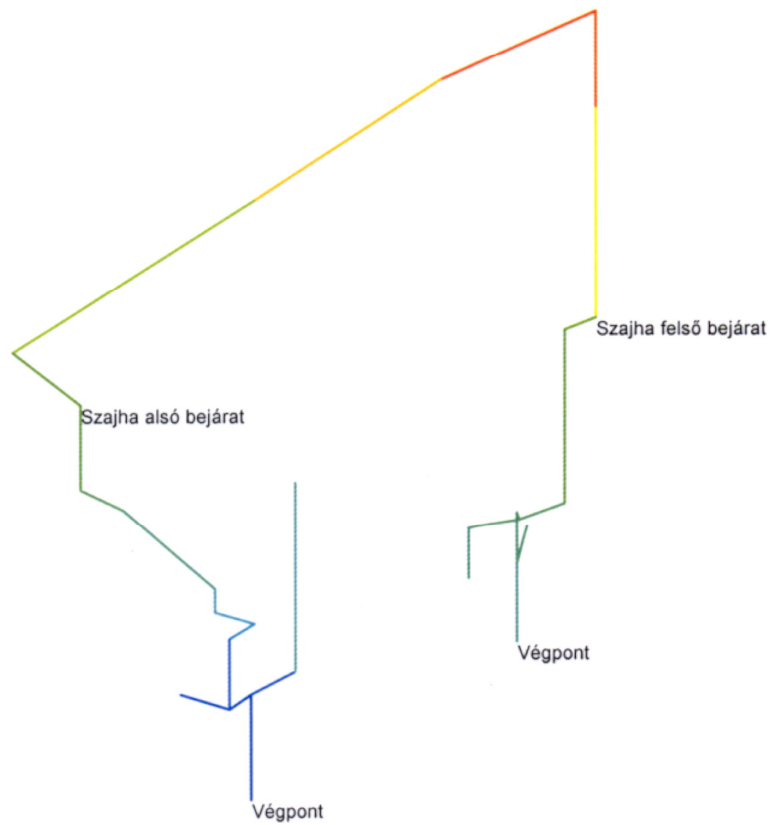
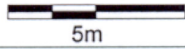
Alaprajz

A Szajha alsó- és a Szajha felső-bg.
egymáshoz viszonyított helyzete

Készült: 2003.07.13.

Méretarány= 1:200 **Hosszmetszet**

Kis-lyuk zsomboly (Kiss-barlang)

(Lotz Tamás)

2002. április 27.-én Zalán Béla és Lotz Tamás terepbejárást végzett több már ismert bg. mellett rengeteg új bontásra érdemes helyett találtak.

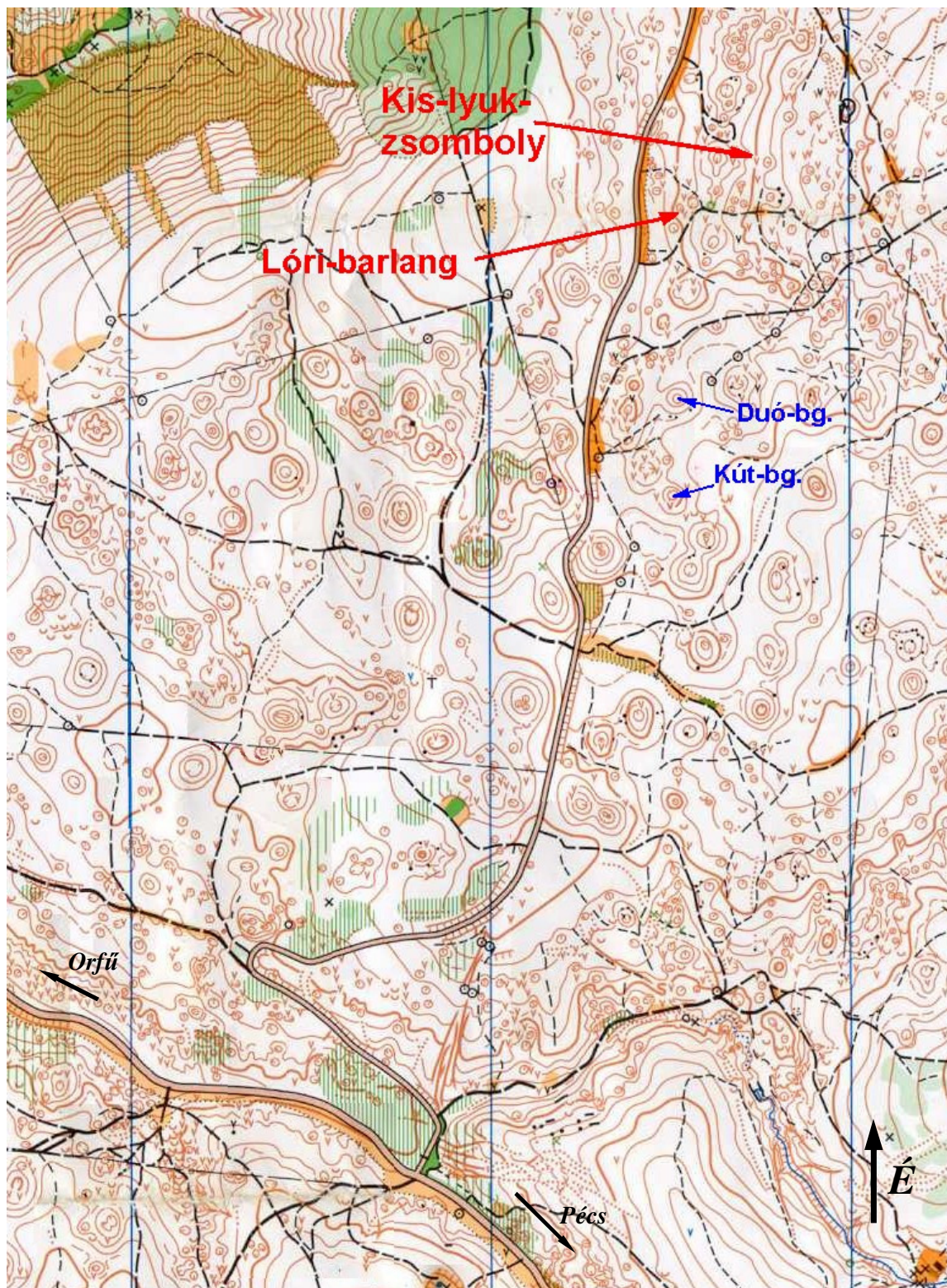
Zalán Béla 5-10 cm átmérőjű lyukat talált az eltöbrösödött patak völgy Keleti oldalában, amelybe botot dugva legalább 1,5m-es mélységet sejtett. Május elsején Ollé Péter és Lotz Tamás megkísérelte a „barlangot” barlang méretre bontani, ami ekkor nem sikerült. Így 2002 végére kb. 1m-es volt, a tovább jutást jó néhány nagyobb méretű kő akadályozta. 2003 tavasza végén a több alkalommal végzett bontás után a barlang elérte a 5.2 m-es mélységet. 60x70 cm háromszög alakú cseppkölefolyáson és a rajta levő 2 kisebb cseppkőn kívül más

képződmény nincs benne. Alja vegyes omladékkal zárul. Élővilág: A térképezése során behullott békákkal, meztelen csigákkal, pókokkal és nagy meglepetésemre egy lepkével találkoztam.

Bejárásához alapfelszerelés szükséges. Megközelítése: A Lóri kulcsosházhoz vezető sorompóval ellátott erdészeti aszfaltúton mintegy 20-25 perces sétával érhető el. Térképezése 2003. december 29.-én történt meg. 2002 novemberében egy közös túra alatt megmutattam ezt a „barlangot” is Rónaki Lászlónak és Balázs Lászlónak. Rónaki ezt bejelölte magának és nevet is adott neki, ami 2004. januárban Országgh Jánossal (a mecseki barlangkataszter szerkesztőjével) egyeztetve véletlenül kiderült. Szinomin név: Kiss-barlang.

Résztevők: Balázs László, Lotz Tamás, Ollé Péter

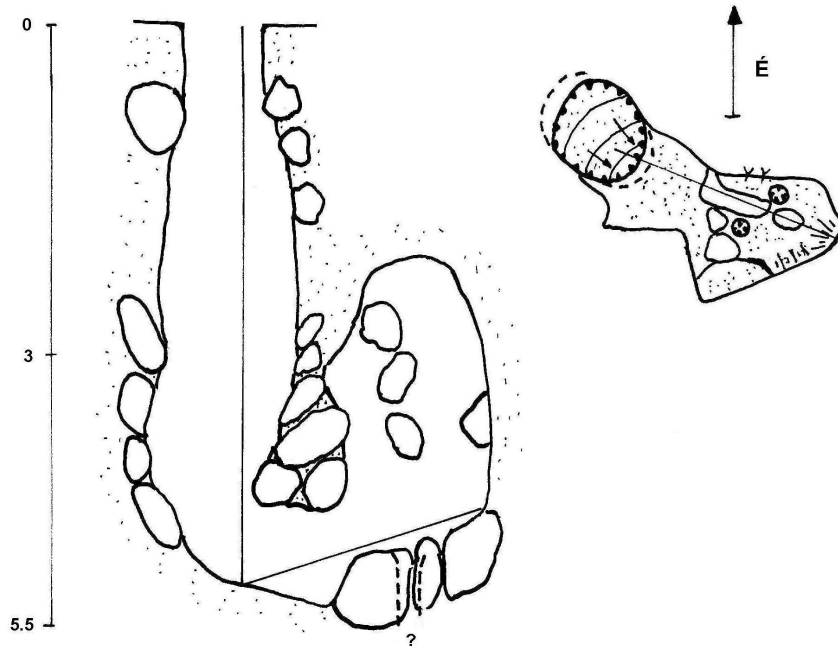
A Kis-lyuk-zsomboly megközelíthetősége

1:12200

Alapszintköz 5 m

Kis lyuk zsomboly

M 1:50

2003 december 29

Mérést végezte: Lotz Tamás
Rajz: Lotz Tamás

Kő csúcs-barlang

(Lotz Tamás)

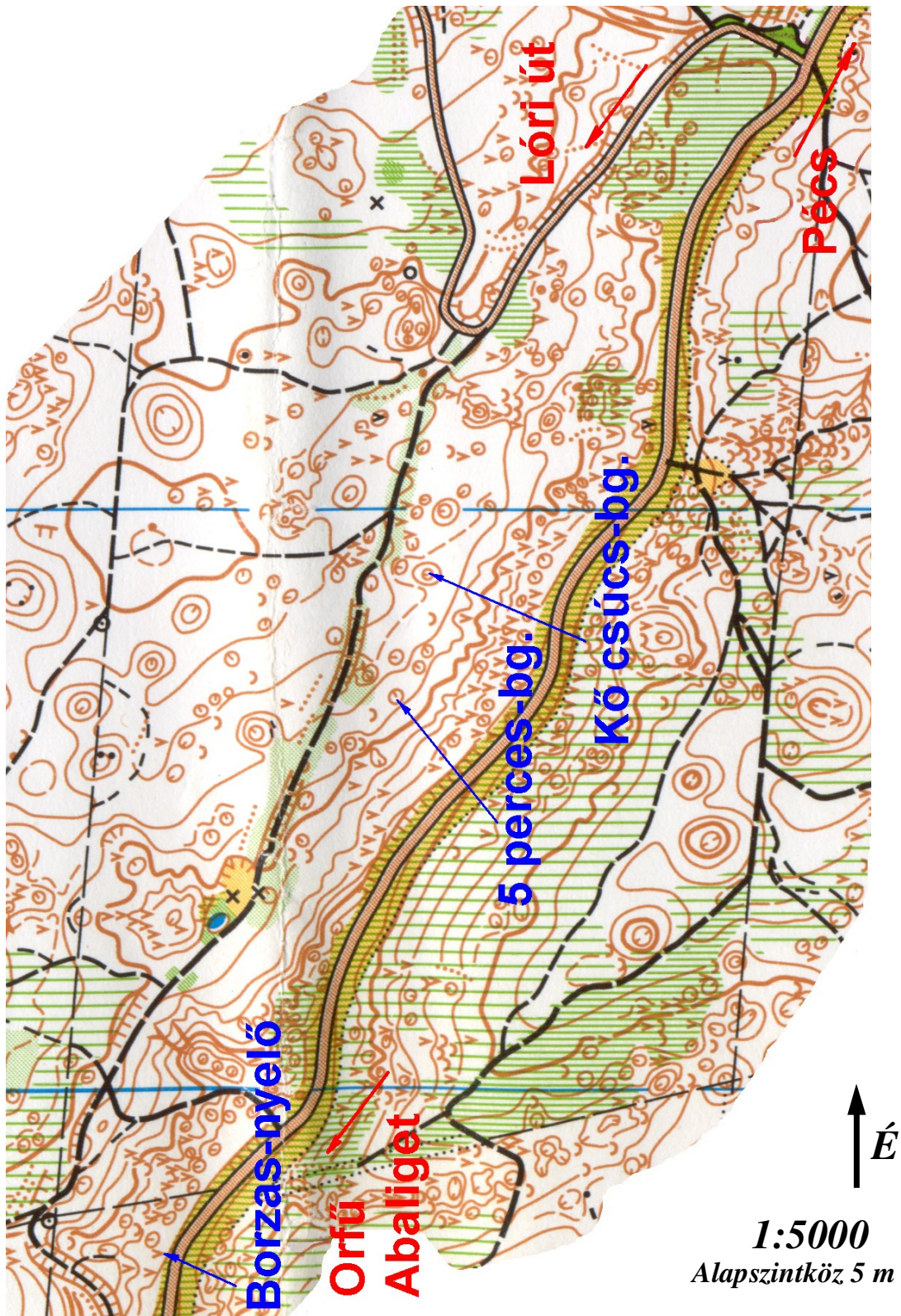
2003 júliusában Balázs László terepbejárás során 9 méter átmérőjű töbör ÉK-i oldalában töbör aljától mintegy 1.5 m-re 0.8m átmérőjű barlang bejáratot talált, amely 0.5 m után gyorsan szűkül.

2003. augusztus 02.-án és 09.-én bejártuk és bontást végeztünk benne, amelynek eredményeképp kb. 2 m-rel lett mélyebb a bejárat hasadék alján. A barlang többfelé elágazik és törmelékkel, omladékkal zárul. Mélysége kb. 12-13 m. Hossza kb. 30 m. Zalán Béla megkérdezése után kiderült ez a barlang már 2001 óta ismert (a bánosi erdész mutatta neki), amelynek bejáratát még ő tette egy nagy kő kiemelésével bejárhatóvá. Nevét a barlang a bejárat hasadék legalján levő nagyobb méretű háromszög alakú szikláról kapta. Bejárásához alapfelszerelés szükséges. Kis méretű kevés cseppkövön kívül említést érdemel a barlang hátsó része. Itt nagy mennyiségű hordalék rakodott le rétegesen, amely eltűnése jó egyméteres meredek letörést eredményezett a hasadék mindkét végén.

Megközelítése: A Remény zomboly mellett elhaladó sárga keresztos turistaúton (Orfű felé) kb. 3 perces sétával.

Résztevők: Balázs László, Bece László, Lotz Tamás, Schneider Károly

A Borzas-nyelű, az 5 perces-barlang és a Kő csúcs-barlang megközelíthetősége

5 perces-barlang

(Lotz Tamás)

A barlang egy 9m átmérőjű tőbor alján mintegy 1.3m x 0.7m négyszög alapú szelvényből indul. Megtalálta Balázs László 2003. augusztus 9. napján.

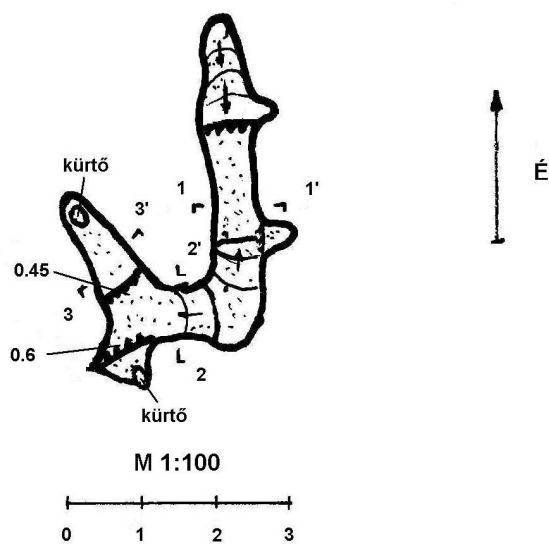
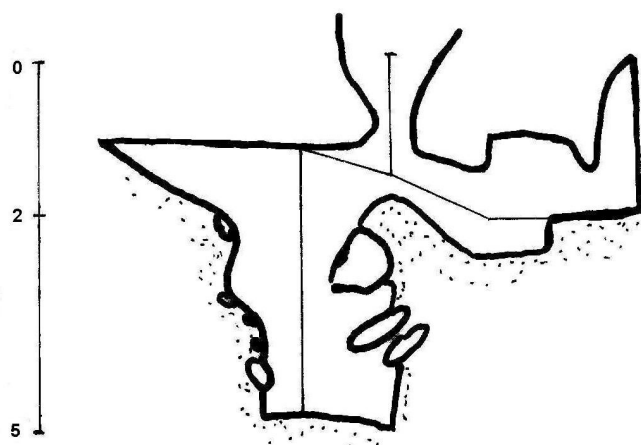
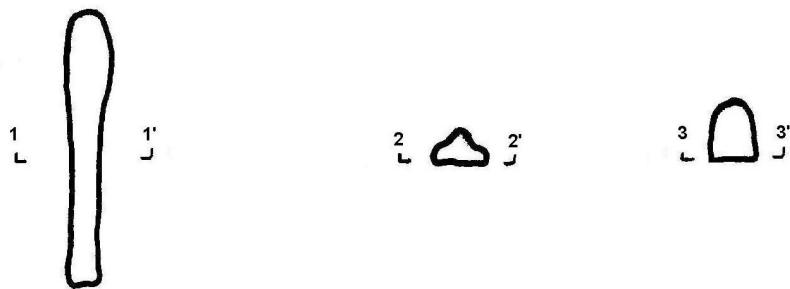
Résztvevők: Balázs László, Lotz Tamás,
Schneider Károly

(A barlang megközelíthetőségét lásd a Kő
csúcs-barlang leírásánál.)

Mélysége 5 m. Bejárásához alapfelszerelés szükséges. Térképezése 2003. december 30.-án történt meg. Megközelítése: A Remény zomboly mellett elhaladó sárga keresztes turistaúton (Orfű felé) kb. 4 perces sétával. Mint neve is mutatja 5 perc alatt bejárható ennél több időt nem érdemes ráfordítani.

5 perces barlang

2003 december 30

Mérést végezte: Lotz Tamás
Schneider Károly

Rajz: Lotz Tamás

Borzas-nyelő

(Lotz Tamás)

A 11-es km kőtől kb. 100m-re Remete-rét felé, az első jobbos kanyarban az út baloldalán. A barlang az úttól 5m-re 2-2.5-es m-es átmérőjű nyelőben található 2.5 mélységben indul. A bejárat nyílás kb. 1m x 0.4m-es. Megtalálta Balázs László 2003 tavaszán. Nevét az út túloldalán talált döglött borz emlékére kapta.

Sem állandó, sem ideiglenes vízfolyással nem rendelkezik. A meredek partoldal miatt jócskán van benne hordalék. Megtalálásakor ki kellett ásni a bejáratot, majd eztán következett a benti munka. A kis létszám miatt nem a legmélyebb ponton történt a kutatás (nagy mennyiségű hordalék van), hanem két másik helyen. Enyhe huzat érezhető és nagyon jó hangja van. Bejárásához alapfelszerelés szükséges. Térképezése 2003. december 29.-én a nagy mennyiségű beleöntött építkezési törmelék eltávolításának idővesztése miatt meghiúsult, amelynek egy része végiggurult a barlang a lejtős részén, másik része pedig a bejáratnál egy dugót csinált. Jelenleg ismét bejárható, térképezését így 2004-es évre ütemeztük.

Résztevők: Balázs László, Lotz Tamás, Schneider Károly

(A barlang megközelíthetőségét lásd a Kő csúcs-barlang leírásánál.)

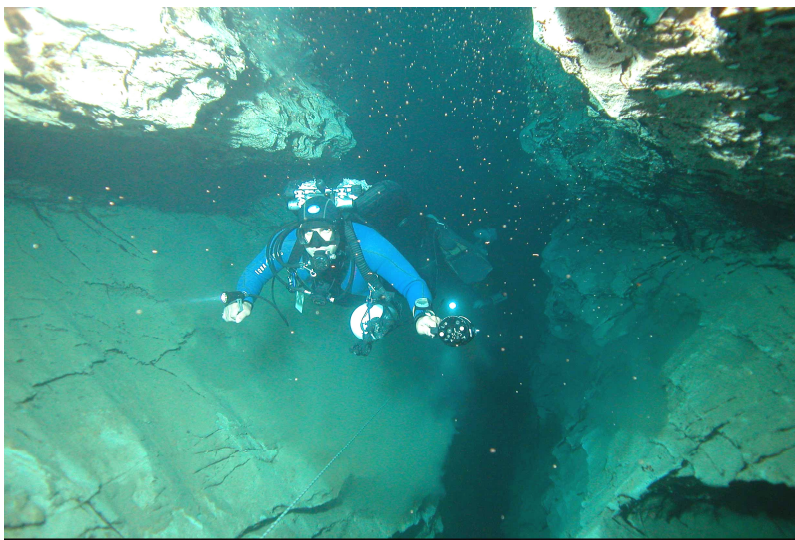
Kutatómunka a Molnár János - barlangban

(Storozynski Szabolcs)

Közel két éve folyik a feltáró munka a Molnár János - barlang víz alatti járataiban Kalinovits Sándor vezetésével. Kutatásaink során a barlang hossza eléri a négy kilométert. A nagy távolság miatt szükséges felszerelés, technika, idő, stb. határokat feszegetve minden kutató bűvár sokszor élete kockáztatásával folyamatosan a maximumot nyújtja.

Sok fontos barlangszakaszt sikerült már feltárnunk, összekötnünk. Ezek közül egyet szeretnék most lejegyezni, melynek szerencsére részese lehettem. Megnyugtató érzés úgy bemenni egy víz alatti barlangszakaszba, hogy tudjuk, van még egy kijárat. Mi a barlang egyik legtávolabbi és legmélyebb szakaszában végeztünk merüléseket. Ezeket a merüléseket mindig kettesével végezzük. Az adott kutatási területen térképészeti feladatok elvégzése is cél volt.

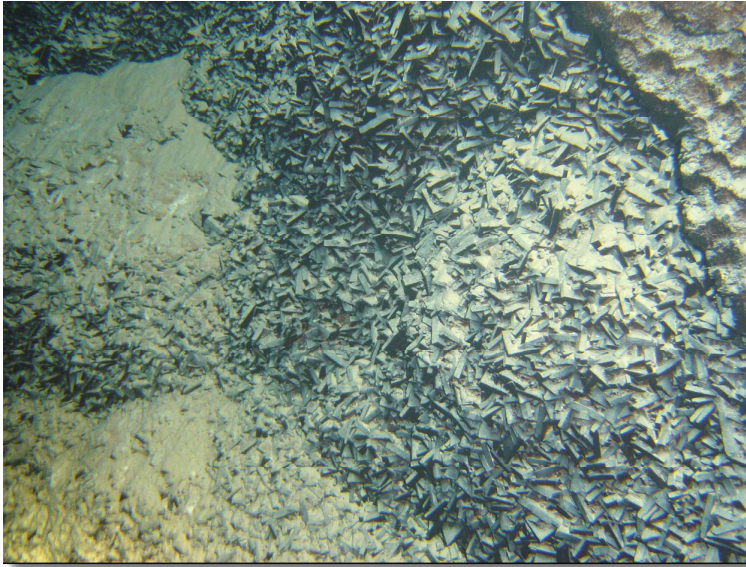
2003.11.10-én merülő társammal Tihanyi Tiborral a szokásos hosszú és alapos előkészület előzte meg a merülést. Ebbe bele tartozik a mélységnek megfelelő gázok előállítása, amelyben nagy segítséget nyújtott Éltető Balázs gázkeverő mester. Még a felszínen alaposan megbeszéljük és begyakoroljuk a víz alatt elvégzendő feladatokat. Lent a víz mélyén az idő és a „levegő” szűkössége miatt a lehető leghatékonyabb munkára van szükségünk. Sok időt töltünk még a merülés megtervezésével is; percre pontos tervet készítünk, a tervezett merülés ideje 157 perc (ezek persze csak felületes információk, ami alapján nem lehet fixen megtervezni egy merülést). Ezek után következik a felszerelések helyszínre való szállítása, ami nem kis feladat, figyelembe véve a fejenkénti 6-7 darab palackot és a kiegészítő felszerelések sokaságát.

A bűvár beúszás közben

Megkezdődhet a beöltözés és végre eljön a pillanat, hogy bejutunk a vízbe. Ami kimondottan jól is esik. És mikor a felhevült testünk kellemesen lehül és a légzésünk is helyreál, megkezdjük az utolsó ellenőrzéseket. Egy utolsó

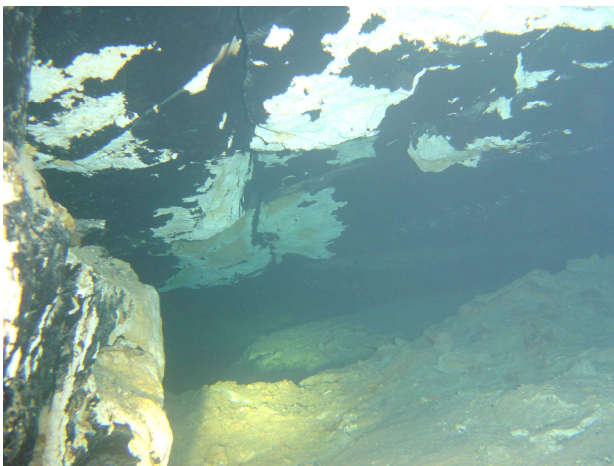
oké jelzés majd megkezdődik a merülés. Merülésünk első száz méterén a már jól ismert barlang szakasz kísér minket. Ezen a szakaszon minden kő pontos helyét ismerjük. Nézelődni azonban nincs időnk, mert igyekszünk pontosan tartani a merülési tervet. Ezen a részen a barlang igen változatos arcát mutatja; a viszonylag kényelmes járatoktól, az igen kényelmetlen szűkületekig. Az első két szűkületen nehezen küzdjük át magunkat, ez nem

Baritkristályok a 18m-es dekompresziós megállónál

Fotó: Storozynski Szabolcs

úgynevezett Deco-pontot, ami igen fontos része minden merülésnek. Ezen a ponton tudjuk lerakni az első palackunkat ez nagy odafigyelést, igényel, mivel visszafelé ezt a palackot fogjuk használni. És ha nem találánk, vagy nem működne valószínűleg az életünkbe kerülne. Tovább folytatva utunkat a barlang egyre mélyebb részére érünk; mintegy harminc perces úszás után a mélységünk 40m. Ezen a ponton, lerakjuk azt a palackot, amit befelé használunk. Ezekbe a palackokba is marad valamennyi tartalék levegő, szükség esetén még jó szolgálatot tehet. Ettől a ponttól még pár perc úszás és megérkezünk a barlang jelenlegi legmélyebb pontjára.

A főtén levő fehér foltok jelzik, hogy ezen a részen már folyt kutatás; a buborékok és érinések hatása

Fotó: Storozynski Szabolcs

egyszerű a hat darab palackkal. Ezen a részen elvesztegetünk pár percet, de szerencsére Tiborral ezeket is bekalkuláltuk a merülési tervbe. Miután átjutottunk a Fekete Falnak nevezet szűk részen a járat tovább kacsaringózik egyre mélyebbre. A falakon mindenhol barit és kalcit kiválások láthatók. Ezeken a részeken a víz kellemesen meleg 24 fok.

Mintegy tíz perces úszás után érjük el az

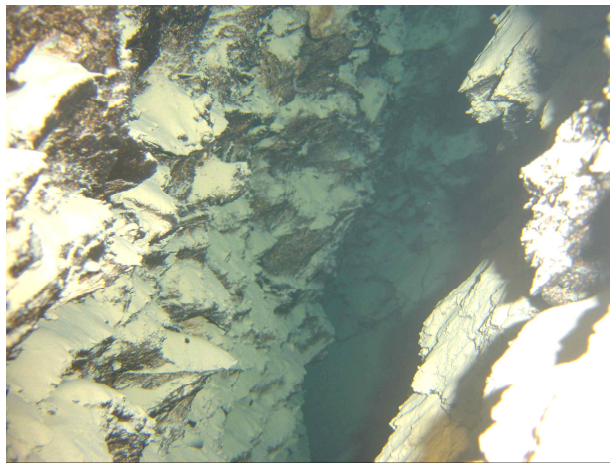
A kristályok változatos formákban fordulnak elő

Fotó: Storozynski Szabolcs

Feladatunk, hogy a vezető kötelet megfelelően áthelyezzük és elvégezzük a méréseket, de először is végig úszunk a járatrészen alaposan körül nézve, minden apró járatba bepillantva. Ez a járat széles, viszont igen lapos, alját vastagon borítja az iszap és akármilyen óvatosan is úszunk, kakaó színű víz marad utánunk, Ehhez még hozzájárul a kilélegzett buborékok által levert iszapos törmelék is, másodpercek alatt hóeséshez hasonló körülményeket varázsolva a barlangban.

Lassan tovább úszva alaposan körülnézve pár perc után elérjük a vezetőkötél végét.

Ennél a pontnál tovább még nem jutottunk: egy 8m méteres nyújtott formájú teremben vagyunk. Megkezdjük a továbbjutás lehetőségeinek felmérését. Először jobbra próbálkozunk. Egy örökkévalóságnak tűnő keresgélés után a járat eltűnik a kövek között. Kénytelenek vagyunk visszaúszni a terembe, de a látótávolság már nullára csökkent, így értékes perceket veszünk el. A Tibor egy új irányt jelez és vár az én visszajelzéseimre. Egy gyors ellenőrzés után indulunk is. De pár méter megtétele után hatalmas ütést érzek a fejemen és a kezemen két-három másodperc után értem meg, hogy mi történt. Valószínűleg az általunk kilélegzett levegő hatására leomlott a főte egy része. Ilyen helyzetben az ember a legrosszabbra gondol és felkészül a folytatásra, de szerencsére több kő nem esik le. Az ember következő gondolata a társa és barátja, akiben feltétel nélkül megbízik és viszont. Meggyőződésem, hogy a járat járható maradt és erősen megmarkolom a kötelet és a kötel húzásával, jelzem a társamnak, hogy forduljon vissza. Fél perc múlva meg is jelenik Tibi körvonala a járatban. Megkönnyebbülök és megpróbálom elmagyarázni, hogy mi történt. Tibor ezt gyorsan megérti és megkérdezi, hogy minden rendben van-e. Jelzéseimre tovább folytatjuk a munkát.

Egy még érintetlen járatszakasz a barlangban

Fotó: Storozynski Szabolcs

Most a terem bal oldalán próbálkozunk; én megyek be, Tibor biztosít. A járat, ami eleinte nagy és tágas gyorsan emelkedik felfelé és rövid úton átvált egy függőlegesen felfelé tartó járatba, ami igen reményteljes 7-8 méteremelkedés után a járat véget ér. Csalódottan indulok vissza.

Az ereszkedés után tiszta vízre találok, majd meglátok egy elágazást. Gyors ellenőrzés és tudom, hogy időm és levegőm is lehetővé tesz még két-három percet, elindulok. Nem túl

Megkövesedett osztrigakagyló a bejárat közelében

Fotó: Storozynski Szabolcs

Cápa fog a Delfin-terem alatt

Fotó: Storozynski Szabolcs

biztató a járat, egy omladék zónán halad keresztül. Gyorsan tekeredik a kötel a dobról a járat enyhén jobbra tart aztán egy nagy kő után hirtelen elindul balra, közben az orsómról a kötel vésszesen fog. Még pár métert haladok előre, és a kötel elfogy. Egy fél perc nézelődésre van még idő. Meggyőződésem, hogy a járat halad tovább. Az időm közben le is jár és különben a látás ismét nullára

csökken. Visszafelé úton próbálok nyugodtan haladni az ilyenkor a kapkodásnak nincs helye. Lassan haladok, de csak abból látszik, hogy az orsón egyre több a köté. Lassan a semmiből előtűnik Tibor erős lámpájának fénye, ami engem is szinte átmelegít. Jelzésekkel tudatom, hogy a járat reményteljes és egy gyors mozdulattal leoldjuk az orsót a főkötélről. Ezután megkezdődhet a hosszú kiút.

A több mint 150 perc elteltével és a nagyon pontos decompressziós megállók leteltével, ismét kiérünk a felszínre. Végre megszólalhatunk, hogy elmondhassuk és megbeszélhessük a történeteket. Miközben megkezdődik a felszerelés visszazállítása a bázisra, sorra vesszük a továbbjutási lehetőségeket. A már meglévő poligon térképre felrajzoljuk az általunk látottakat.

...és ami ezután történt:

- A következő három merülés alkalmával átvittünk egy poligon kötelet, aminek a dübelezése nem kis feladat és jelenleg is folyamatban van;
- Sikerült összekötni két fontos szakaszt a barlangban;
- Az akkori végpontról most már két kijárat létezik;
- A barlang hossza ismét nőtt 50-70 méterrel;
- Újabb lehetőségek keletkeztek a továbbjutásra.

Tudományos munkák

Radontranszport mérések néhány mecseki és egy máriagyúdi barlangban

(Zalán Béla)

A nyugat mecseki Sózó-víznyelőben folytattuk az évekkel ezelőtt megkezdett méréssorozatot, mely igazolta az eddigi megállapításokat. A Pietró-barlangban ez év elején felújítottuk a méréseket, mert az ott folyó kutatások jelentősen megváltoztatták az üreg nagyságát, és felmerült a lehetősége annak is, hogy valamilyen kapcsolata lehet a közeli Tüskés-zsombollyal is. A kérdés tisztázása végett augusztusban a Tüskés-zsombolyban is méréseket kezdtünk, melyek eddig még nem hoztak egyértelmű eredményeket. Hagyományainkhoz híven idén is folytattuk a különleges elhelyezkedésű Máriagyúdi-barlangban a radontranszport vizsgálatát, az eredmények csak megerősíteni látszanak az eddig mérteket. A műszerek elhelyezésében Lotz Tamás, az adatkezelésben Várhegyi András volt segítségemre.

Sózó-víznyelő

A nyelőben 1999 óta végzünk radontranszport vizsgálatokat. Az elmúlt évek alatt a mérések által szolgáltatott adatok az alábbi megállapításokat erősítették meg. Télen a nyelőbe a felszíni hőmérsékleti viszonyoktól függően ugyan, de stabilan állandósult az alacsony radontartalmú hideg levegő beáramlása. Ez néha olyan erős lehűlést okozott, hogy a feltárási kísérlet során még 10m-es mélységben is megakadályozta a bontást, az agyag is kőkeményre fagyott és szikrázott benne a csákány is.

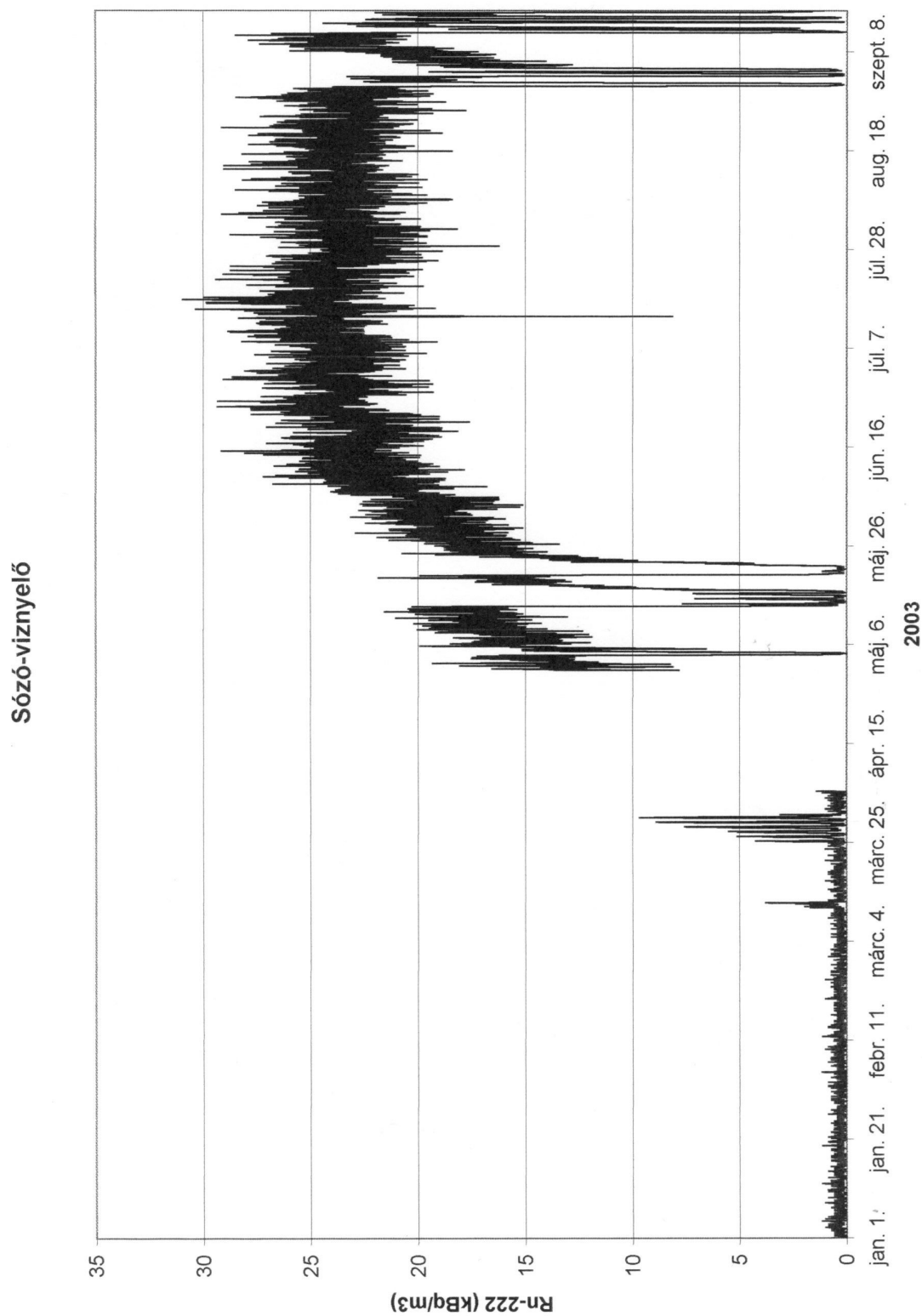
A tavaszi és őszi időszakokat általában az áramlási irányok váltakozása jellemzi, hiszen a felmelegedést követően megindul a magasabb radontartalmú levegő kiáramlása, lehűlés esetén a befelé áramlás folyamata valósul meg.

Nyáron szinte állandósul a magas radontartalmú levegő kiáramlása, melyet legfeljebb néhány erősebb lehűlés okozta tendenciaváltás szakíthat meg. Mindezek jól tanulmányozhatóak a mellékelt grafikonon 1. ábra.

Az eddigi mérésekből az a következtetés vonható le, hogy a nyelőnek egy nagyobb légáramlási szempontból nyitott rendszerrel van kapcsolata. Az még nem fordult elő, hogy amikor elindul kifelé a levegő a radonszint jelentősen felszökne, majd egy alacsonyabb értékre csökkenve áramlana kifelé. Ez történt pl. a Tüskés-zsomboly esetében, ahol kedvező körülmények során (igen gyenge légáramlás) az üregben felhalmozódott a radon. Később a kiáramlás megindulásával ez a magasabb radontartalom jelenkezik először a bejáratnál, majd a kiáramlás folytatódásával a radontartalom gyorsan és jelentősen csökken, majd egy alacsonyabb értéken stabilizálódik. A nyelőben folyó méréseket - amennyiben ott jelentősebb változásokat okozó tevékenység nem valósul meg - befejezzük.

A Sózó-víznyelő elhelyezkedése

1. ábra

Pietró-barlang

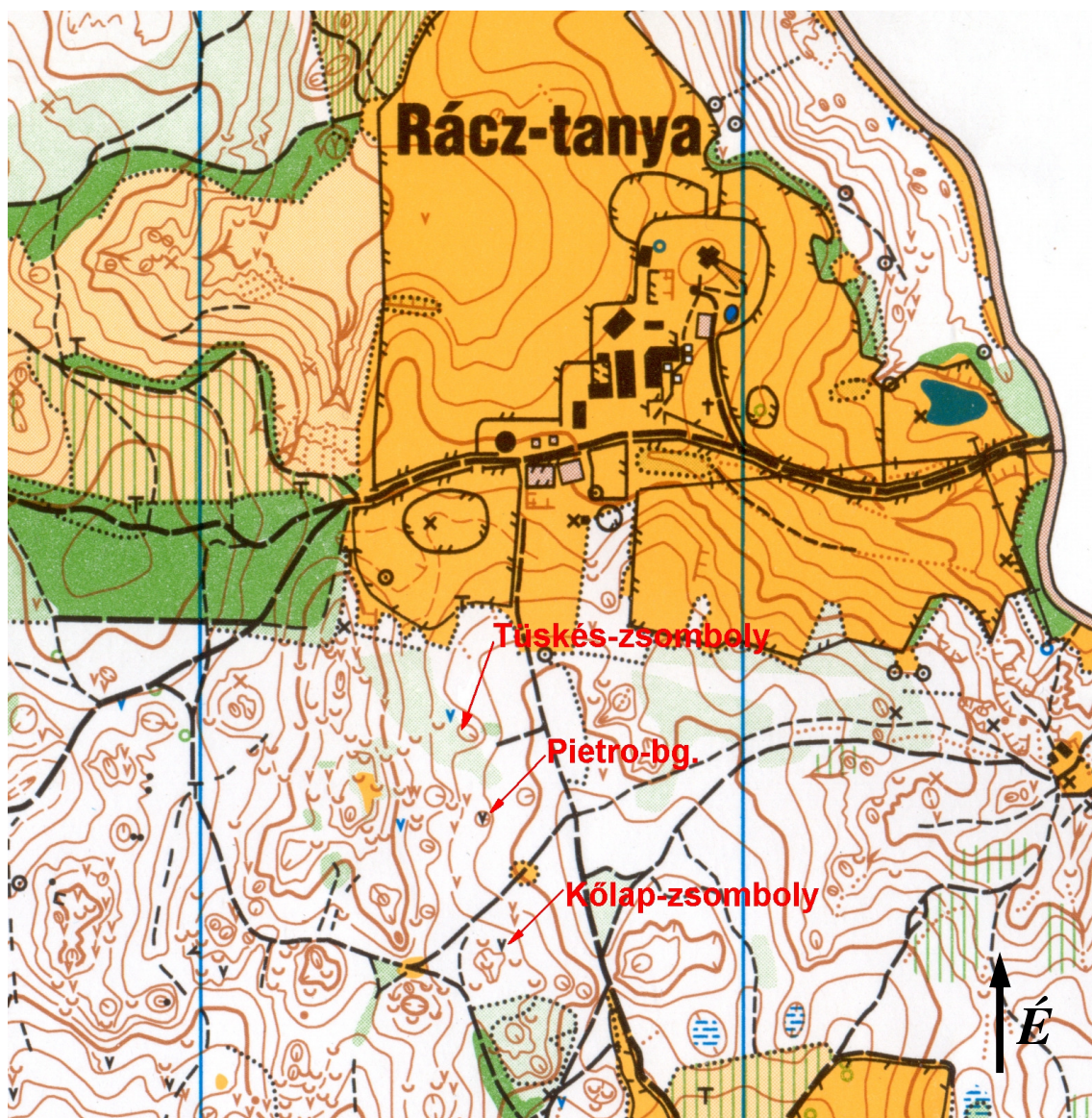
A 2002 őszén felújított méréseket 2003-ban is folytattuk, melyek célja a légáramlási viszonyok tanulmányozása mellett, a közeli (94m) Tüskés-zsombollyal való összefüggés vizsgálata volt.

Mint az a mellékelt 1. ábrán is jól látható, télen állandósult a magasabb radontartalmú levegő kiáramlása a barlangból, melyet csak elvétve szakít meg egy-egy feltételezett felmelegedés okozta rövid tendenciaváltás. A léghőmérséklet változás napi ciklusai is jól nyomon követhetőek az ábrán, valamint a felszíni időjárási változásokat követő áramlási tendencia is. A tavaszi átmeneti állapotot, melyet a változó irányú áramlási viszonyok jellemeznek, követte a nyári jóval alacsonyabb radontartalmú légtömegek mozgása, melyek irányai már némi bizonytalanságot hordoznak magukban.

Ha a 2003-as év mérési eredményeit összehasonlítjuk a 1997-ben (2. ábra) mértekkel, azonnal feltűnik, hogy most jóval magasabb átlag értékeket kaptunk, mint a téli, mint a nyári időszakokban. Számos oka lehet ennek, így okozhatja ezt a műszerváltás, vagy az a tény, hogy a két mérés között a barlang ismert mélysége csaknem megduplázódott (-29m) a hossza pedig 30m-ről 130m-re növekedett. Mindezek mellett nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a levegő számára eddig is átjárható volt a rendszer, így talán valami más eddig ismeretlen oka lehet ennek a jelenségnek. A Pietró-barlang nyári légáramlását úgy is lehetne értelmezni, mintha nemcsak télen áramlana kifelé a levegő, hanem a megszokottal ellentétben nyáron is, csak jóval kisebb intenzitással, és alacsonyabb radonszinttel. A mellékelt ábrán az is látható, hogy májusban és júniusban is voltak olyan áramlási időszakok, amikor valószínűleg felszíni alacsony radontartalmú légtömegek érkeztek a mindig ugyan oda helyezett műszer környezetébe. Ez talán kizárja annak a lehetőségét is, miszerint valahogy a barlang azon részébe mesterségesen került volna radon forrás, ahonnan nyáron áramlik a levegő a műszer felé.

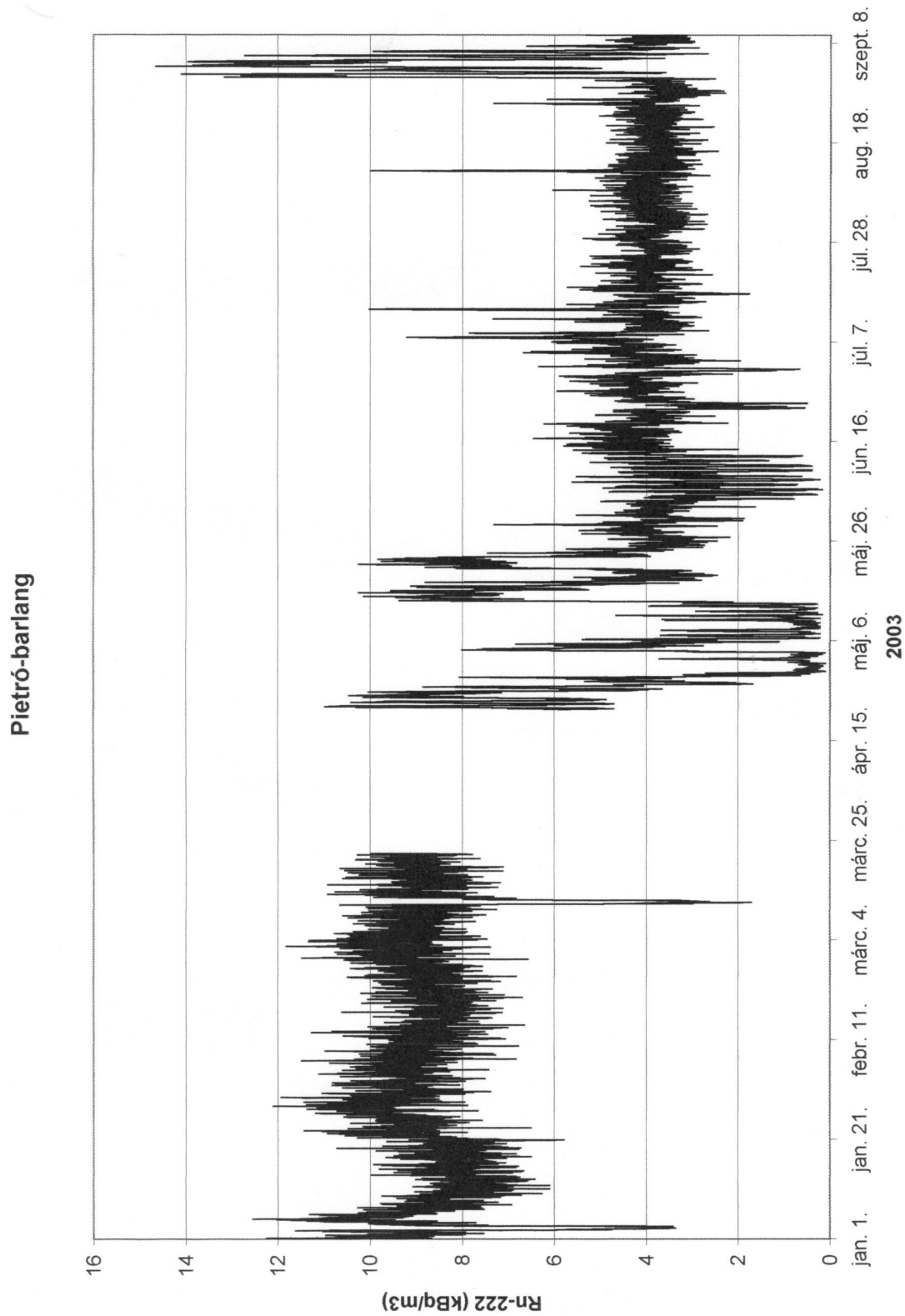
A Tüskés-zsombollyal való összefüggés kérdése a zsombolyról szóló fejezetben kerül tárgyalásra.

A Pietró-barlang és a Tüskés-zsomboly megközelítése:

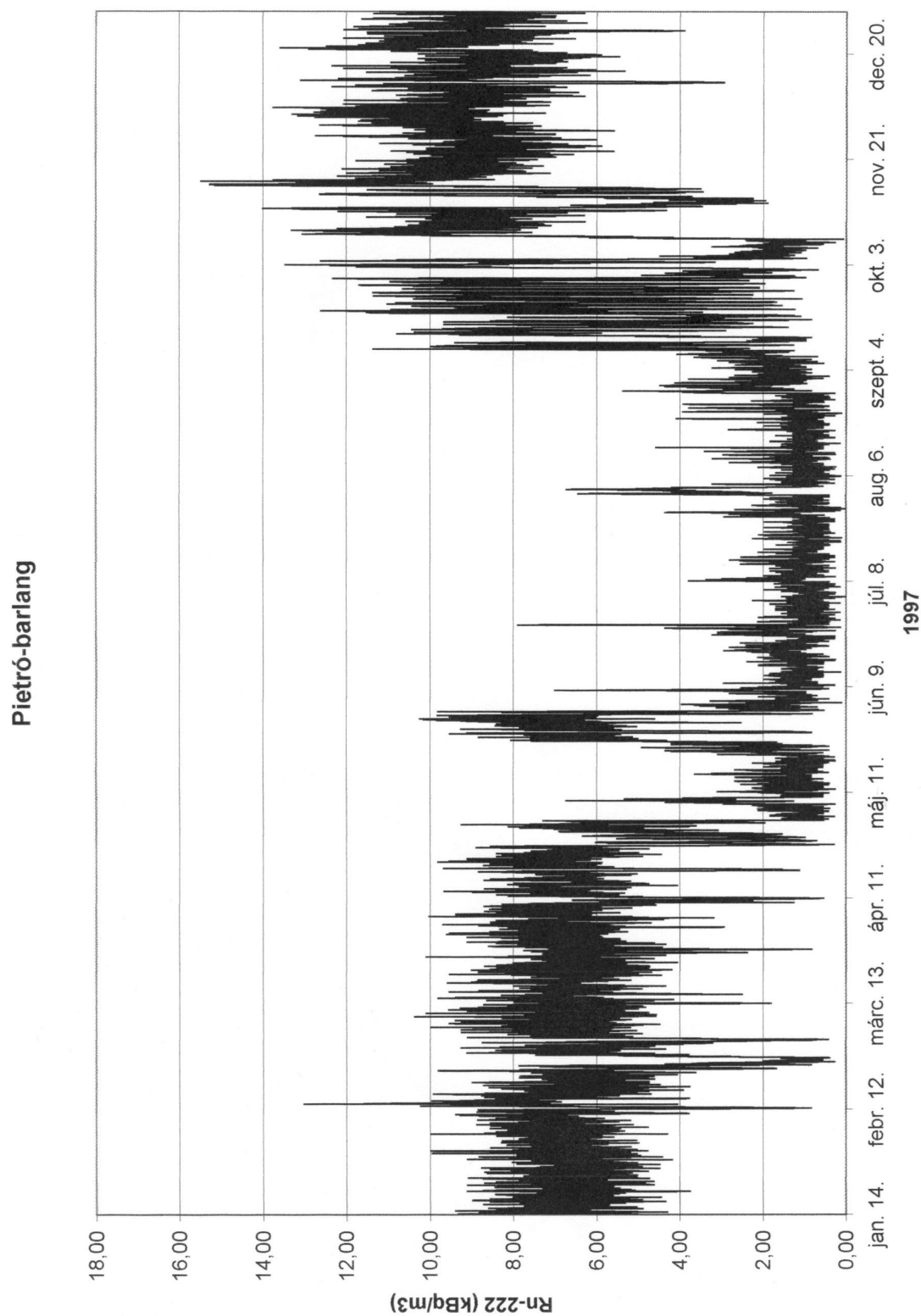

1:15800

Alapszintköz 5 m

1. ábra

2. ábra

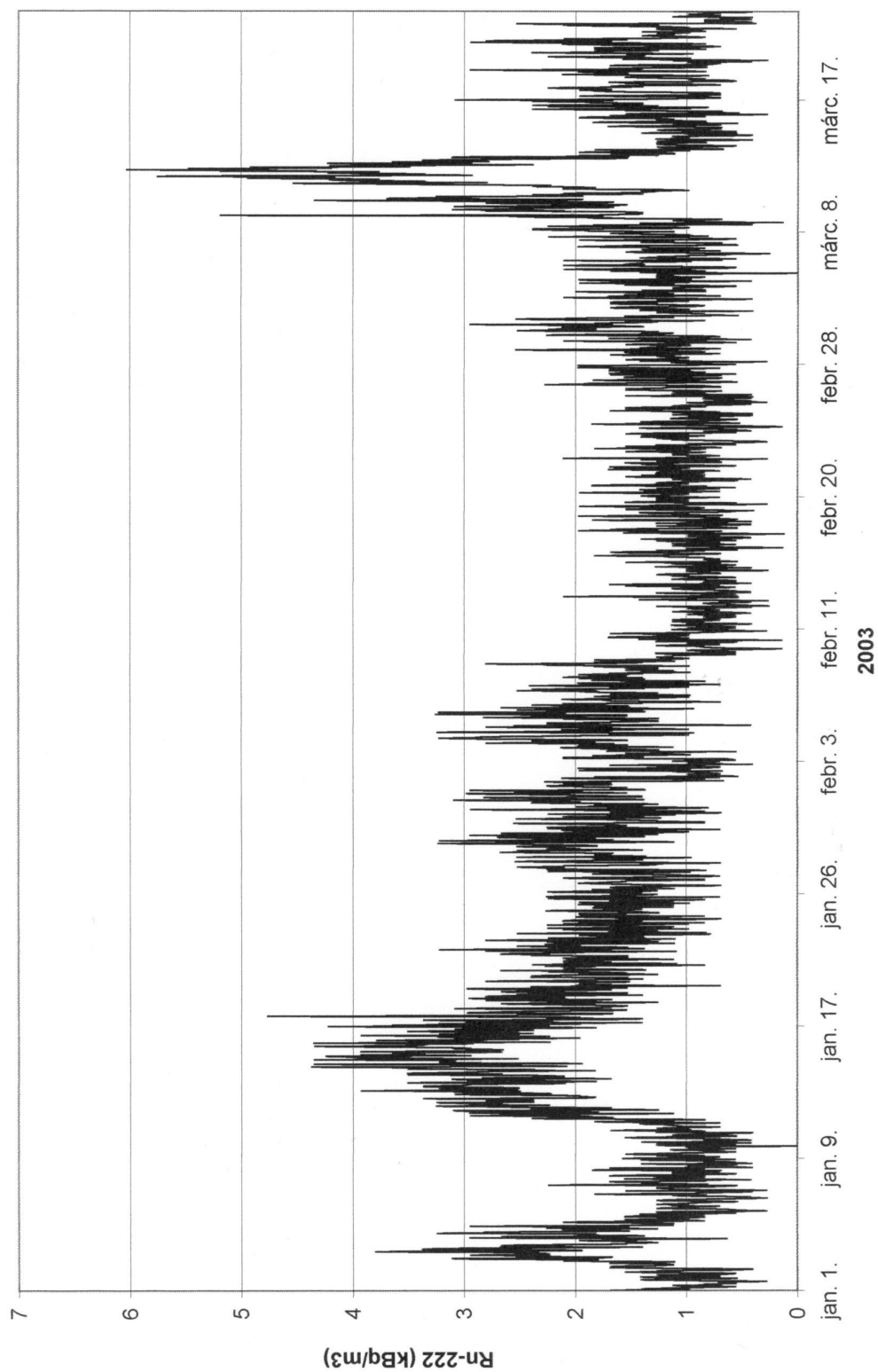
Tüskés-zsomboly radontranszport és összefüggés vizsgálata a Pietró-barlanggal

A zsomboly 20-25m mélységű tipikus mecseki barlang, lépcsősen mélyülő több kisebb aknából álló üreg, alján szűk hasadékszerű járat vezet tovább. Eddig érzékelhető légmozgást nem tapasztaltunk az üregben. A 2002-ben és 2003-ban végzett mérések ennek ellenkezőjére hívják fel a figyelmet. Sajnos 2003-ból a sorozatos műszerhibák miatt csak rövid adatsor áll rendelkezésünkre. A mellékelt ábrát (1. ábra) tanulmányozva úgy tűnik, mintha télen állna a barlangban a levegő és csak igen kicsi napi ritmust követ. Jelenleg úgy tűnik, hogy csak az erősebb éjszakai lehülések alkalmával csökken a radonszint a minimumra, amikor is igen enyhe befelé áramlás alakul ki. A felmelegedést követő kiáramlások viszont sokkal intenzívebbek legalábbis a radontartalom szempontjából, ez talán arra utal, hogy az egyébként pangó légtömeg kerül ilyenkor hirtelen a felszínre. A felmelegedéssel együttjáró lég kiáramlás igen furcsa, egy viszonylag magasan elhelyezkedő zsomboly bejáratnál. Általában a felszíni hideg hatására a mélyben rejtőző üregekből szokott a meleg levegő felfelé áramolni, sokszor ezzel áruulva el annak hollétét. Ez a tény is sejteti, hogy a zsombolynak eddig nem tisztázott kapcsolata lehet más a közelben húzódó barlanggal. Erre esélye van a Pietró-barlangnak is melynek elszűkülő végpontja a zsomboly felé tart. Ha a két barlangban készült méréseket összehasonlítjuk, úgy tűnik, hogy legalábbis közvetett összeköttetés létezik a két üreg között.

Ennek tisztázása végett 2003.01.11.-én letakaruk a zsomboly bejáratát, a letakarást 2003.02.09.-én szüntettük meg, amikor azt is észleltük, hogy a lezárás nem volt tökéletes, mert több ponton a fedőtakaróként alkalmazott hóban kiolvadások jöttek létre. A radontranszport mérési eredményeken is megfigyelhető a beavatkozás hatása, mely további fejtörésre ad okot. Jól látható a 2. ábrán, hogy a Tüskés-zsomboly esetében azonnal jelentős változás követte a beavatkozást, a radontartalom emelkedésnek indult, vagyis eddig, ha lassan is de talán befelé áramolhatott a levegő. Ugyanebben az időben és ezt megelőzően is a Pietró-barlangban csökkenő tendenciát mutatott a radonszint, a letakarást követően ez a folyamat megállt, majd lassú emelkedés következett be. A Tüskés-zsombolyban a radonszint emelkedésében néhány napos stagnálás állt be, majd ezt követően további emelkedés történt. Január közepén megtörtént az, amivel nem számoltunk, vagyis a letakarás tökéletlensége folytán a fedőtakaróként alkalmazott hóréteg a barlangi meleg levegő hatására több helyen átolvadt. Feltételezhető, hogy a lezárt barlangtérből a felszíni hőmérséklettől jóval melegebb levegő szabad utat kapva megindult kifelé, így lecsökkent annak radon tartalma majd az egész rendszer beállt az új viszonyoknak megfelelően. A további szakasz változásait már csak a felszíni hőmérséklet ingadozásai befolyásolták. A 2003.02.09.-én történt kibontás után hamarosan visszaállt a letakarás előtti állapot. A Pietró-barlangban a letakarási időszakban kismértvű radonszint emelkedés majd csökkenés következett be. A közvetlen kapcsolatot ezzel a félig sikerült kísérlettel sem tudtuk bizonyítani. Az tény, hogy jelentős hatással volt a lezárás a Tüskés-zsombolyra, és kismértékben a Pietró-barlangra is, igazolhatja közvetett összefüggésüket, vagyis mindkét barlang valamilyen formában közös résrendszerhez kapcsolódik. További kutatások, vizsgálatok céljából mindkét üregben tovább folynak a mérések.

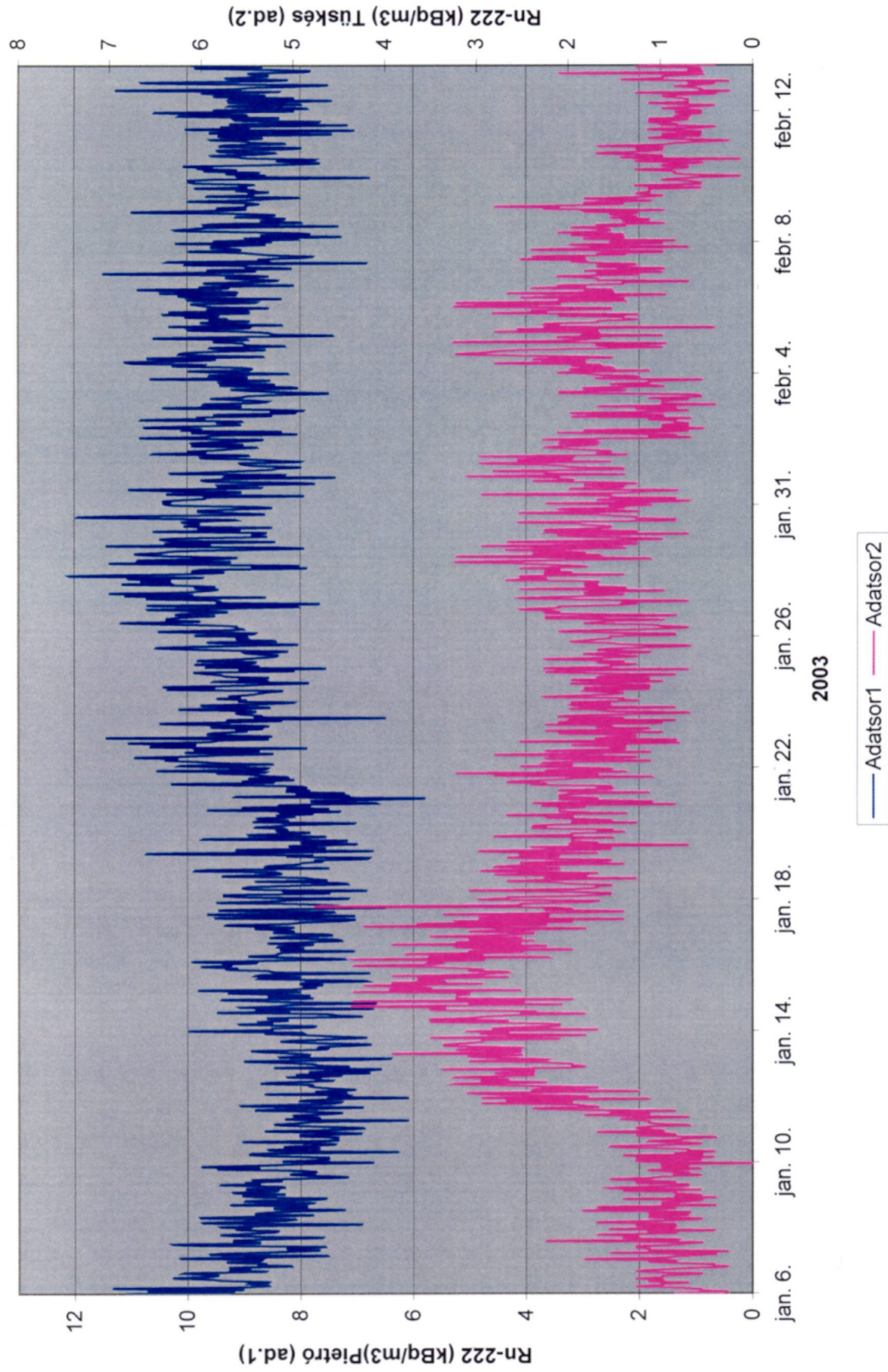
(A Tüskés-zsomboly megközelítését lásd fentebb a Pietró-barlang tárgyalásánál)

Tűskés-zsomboly

1. ábra

Tüskés-zsb és Pietró-bg összefüggés vizsgálata

2. ábra

Máriagyúdi-barlang

A barlangban 1998-ban kezdtünk radontranszport vizsgálatokba, elsődleges célunk volt a feltételezett folytatásról a légáramlás vizsgálatával valamilyen információt szerezni.

Az eddigi mérésekből megállapítható, hogy télen a barlang belseje felé áramlik a levegő, mivel a kb. 8m mélyen beépített műszerhez igen alacsony radontartalmú levegő érkezik, ami felszíni eredetre utal.

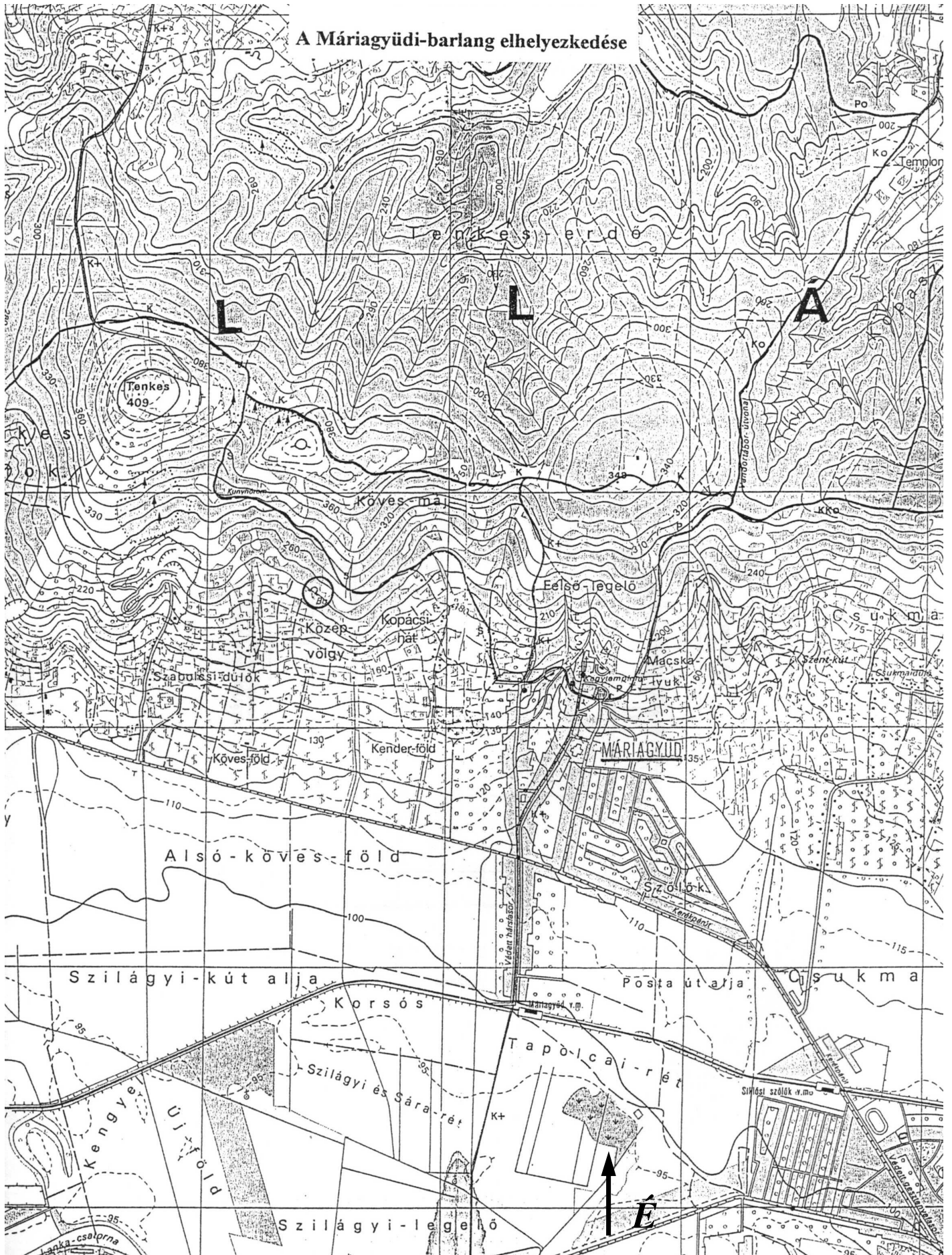
Tavasszal és ősszel a felszíni léghőmérséklet váltakozásait követi a légáramlás iránya, így gyakoriak az áramlási iránymódosulások amit a magas és alacsony radonszintek is mutatnak.

Nyáron a barlangi levegő kiáramlása a jellemző, többek között ez is jól tanulmányozható a mellékelt ábrán (1. ábra).

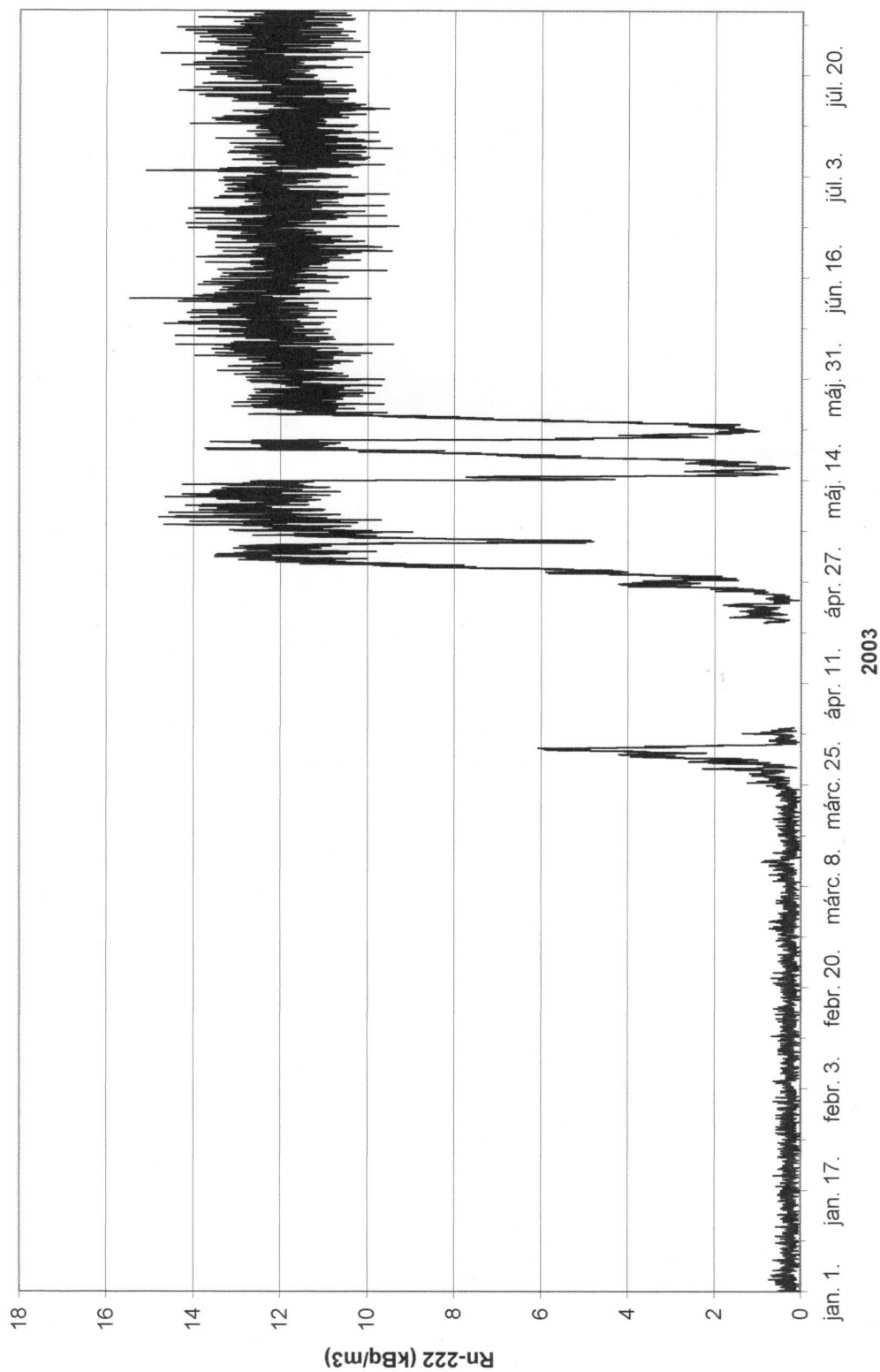
Minden évszakban az áramlási iránytól függetlenül megfigyelhető a diagrammon a napi ritmus nyoma, mely a kifelé tartó áramlás esetén sokkal intenzívebbnek bizonyul, mint télen a befelé áramlás időszakában.

A barlangnak valamilyen résrendszerrel lehet kapcsolata mely bizonyos áramlásokat tesz lehetővé, amit az is igazol, hogy az üregben nincs radonfeldúsulás, ami aztán a kifelé irányuló áramlás beindultával kiugróan magas értékeket produkálna. A barlangban folyó eddigi mérések befejezését tervezzük, mivel a közeljövőben olyan változás ott nem várható melyek az eddigi megállapításokat befolyásolhatnák.

A Máriagyüdi-barlang elhelyezkedése

Máriagyúdi-barlang

1. ábra

Az Abaligeti-barlang vízszint változásaihoz

(Zalán Béla)

Ismét mérések kezdődtek a barlangi patak vízhozam változásainak tisztázása végett. A méréseket jelenleg két ponton, naponta egyszeri leolvasással végzem. Az eddig eltelt rövid idő alatt és a kevés csapadék miatt komoly eredmények nem születtek.

A két mérőbukó elhelyezkedése

2. fotó

A méréssorozat beindítására igazából a Duna-Dráva Nemzeti Park adatszolgáltatói kötelezettsége miatt került sor. Igazi öszvér megoldás született ezen a téren, mert a barlang kiépítésének 2001-ben befejezet felújítása során

1. fotó

a kivitelező két mérőbukót épített ugyan (1. fotó), de mérésekre azóta sem került itt sor. A Dél Dunántúli Vízügyi Igazgatóság 2003 őszén a mérőbukók mellé egy-egy vízállás mérésére alkalmas eszközt szerelt fel (2. fotó). A napi egyszeri leolvasását én vállaltam magamra. A Vízügy későbbiekben a barlang bejáratához közelebb eső bukóhoz védőcsőbe egy vízszintváltozást regisztráló berendezést szerelt fel (3. fotó), így reményem szerint majd pontosabb adat is rendelkezésünkre fog állni. Jelenleg a legfontosabb feladat a sokféle

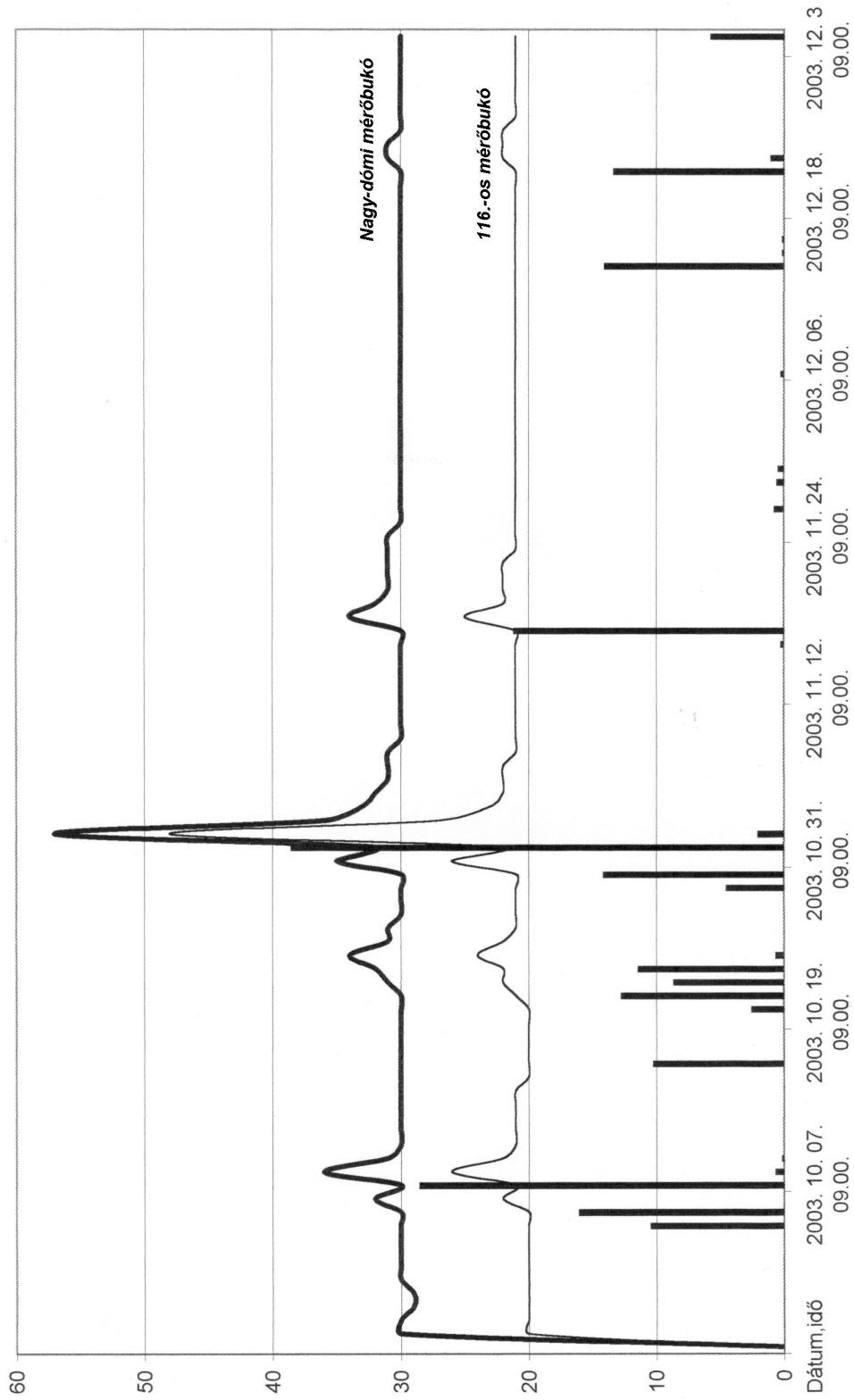
eszköz beszintezése és így a bukószelvény segítségével vízhozam adatot is nyerhetünk.

A mellékelt grafikon is jól mutatja, ahol ugyan a leolvasás csak naponta egyszer történt és csak centiméteres pontossággal, hogy a barlangi patak milyen következetesen reagál a felszínre hulló csapadék vízhozam növelő hatásaira.

3. fotó

Abaligeti-barlang vízhozam adatai és csapadékadatok

1 ábra

Csapadékmérés beindítása Abaligeten

(Zalán Béla)

A kialakítás alatt lévő kutatóbázison csapadékmérő berendezés került beüzemelésre 2003. őszén, mely nagy segítség a további kutatások tervezésében, lebonyolításában.

Régi álmom válik lassan valósággá azzal, hogy Abaligeten egy kutatóbázis kialakításába kezdhettem bele egyesületünk. Majdani elkészülte után, reményeink szerint kitűnő lehetőséget biztosíthat a karszt és barlangkutatás azon területeinek is, melyek még most is kicsit háttérbe szorúlnak, mint pl. a tudományos vizsgálatok, mérések stb. Itt kerülhetnek megtervezésre, részben lebonyolításra mindazon programok melyektől a

kutatott karszterület, működésének, fejlődésének jobb megismerése, megértése a feltárható objektumok behatárolása várható. A karsztfejlődés egyik elengedhetetlen

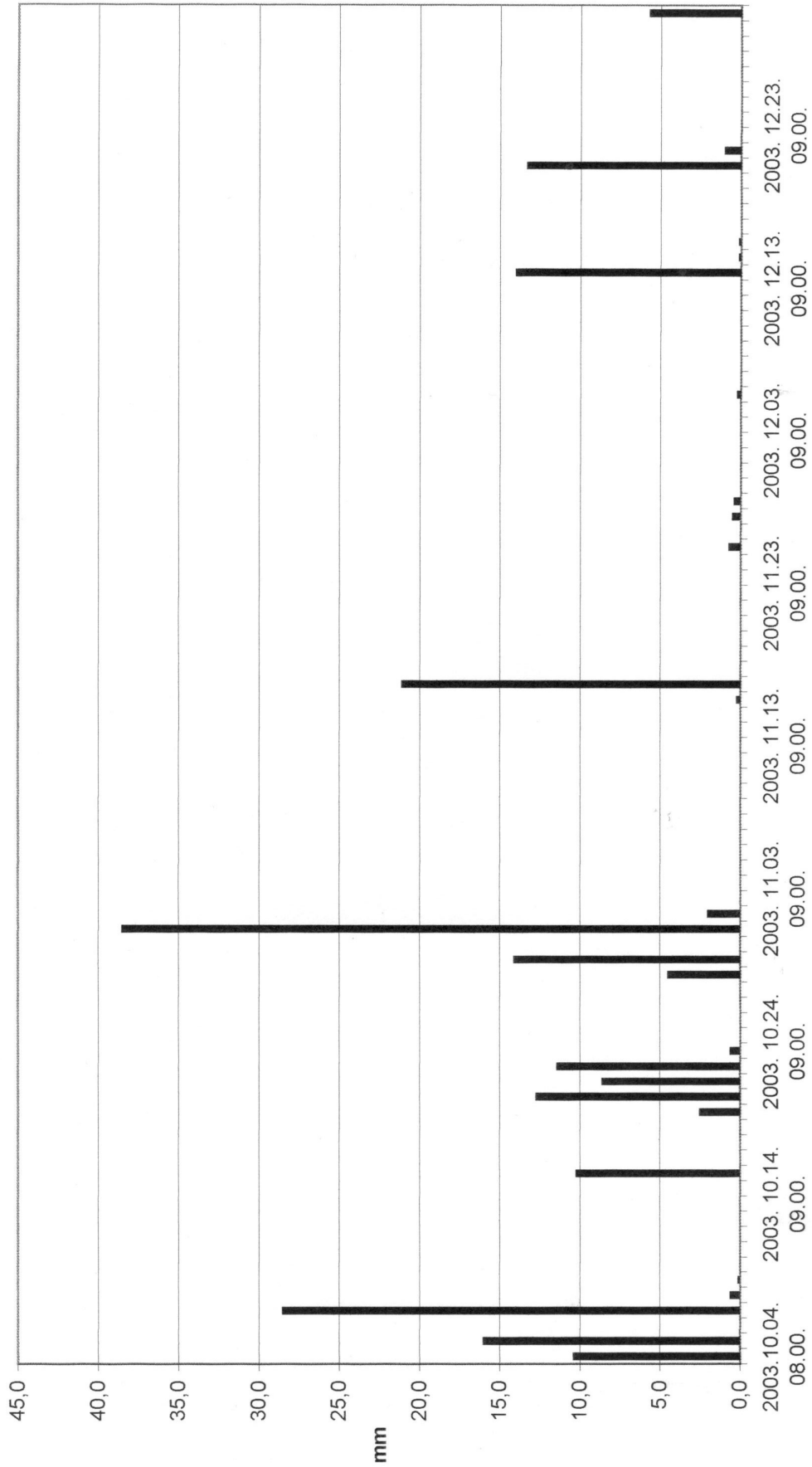
feltétele, hogy a területre valamilyen formában víz jusson, ennek egyik formája a csapadék, melynek mérésére csapadékmérő berendezést használnak.

Számunkra a Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság biztosított egy Hellmann-rendszerű csapadékmérő eszközt melynek működtetését én vállaltam fel. Elhelyezésére sajnos biztonsági okokból csak a bázis lapos tetején volt lehetőség, ez ugyan nem felel meg tökéletesen az előírásoknak, de az így nyert adatok jól megközelítik a valós értékeket. Így 2003. 10. 01-től már ezen adatok birtokában tervezhetjük, végezhetjük hidrológiai kutatásainkat, méréseinket (1. ábra).

Abaliget csapadék adatok

1.ábra

Csepegés mérések beindítása az Abaligeti-barlangban

(Zalán Béla)

A 2003-as év vége felé tizenkét ponton csepegés mérésekbe kezdtem a barlangban. Módszerem a lehető legegyszerűbb, de napi egyszeri leolvasási kötelezettséggel jár. A mérés kezdete óta eltelt rövid idő még kevés az értékeléshez, de igen tanulságosnak bizonyult a további tennivalók szempontjából.

1. fotó

A Mecsekben tudomásom szerint eddig nem nagyon alkalmazott mérésekbe kezdtem a közismert barlang több szakaszán. A cseppkövekből, szikláról és egy borsókó képződményről származó vizek mennyiségét kezdtem mérni. A mérések nagyon egyszerű módon történnek, a csepegő helyek alá kis tölcser került felerősítésre melyet vékony tömlő köt össze a gyűjtő edénnyel (1. fotó). A leolvasás naponta ugyanabban az időben történik milliliter beosztású mérőhengerrel, az elérhető pontosság 0.5ml (2. fotó).

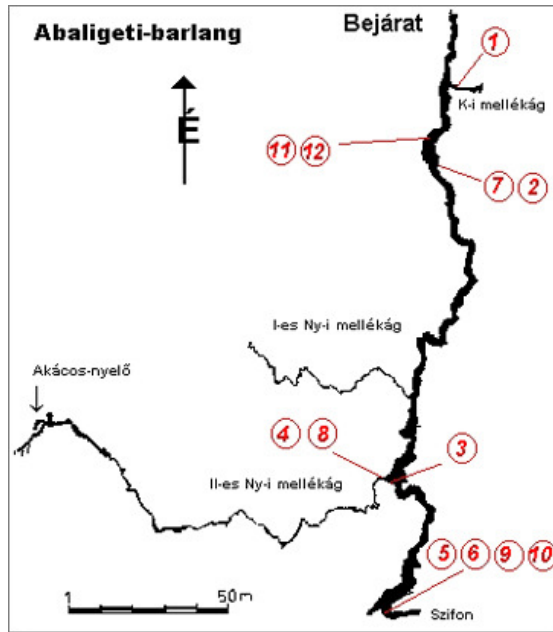
A mérési helyek kiválasztásánál sok körülményt kellett figyelembe venni. Elsődleges szempontként jelentkezett az a tény hogy ez egy turisták számára kiépített barlang, tehát a mérőeszközöket csak úgy és ott lehetett elhelyezni, ahol a látogatók nem találkoznak az eszközökkel. Így a berendezések nem rontják a barlang nyújtotta esztétikai élményt, és a kíváncsi

látogatók sem befolyásolhatják azok működését. Egy másik nagyon fontos szempont volt azok gyors kevés segédeszközt kívánó elérhetősége, hiszen a napi leolvasás így is jelentős terhet jelent. Ezek a korlátozó tényezők jelentősen meghatározták azokat a területeket, melyek a mérések szempontjából szóba jöhettek. Jelentős szelektáló volt az a tény is, hogy ebben az évben alig hullott csapadék a barlang feletti területre, ezért külön keresni kellett azokat a pontokat, ahol ilyen körülmények ellenére is volt csepegés. Végül célszerű lett volna különböző eredetű csepegő helyekről (pl. cseppkőből, cseppkőről, szikláról, hasadékból stb.) származó vizek mennyiségét mérni, de erre a fentebb említett korlátozó tényezők miatt igen kevés lehetőség nyílt.

2. fotó

Végül az alábbi 12 mérési helyen sikerült elkezdni a méréseket (1. ábra).

1. ábra: A 12 mérőhely

1. Baloldali oldalágban van az egyes mérési pont, a mennyezetén képződő néhány centiméteres cseppkőből csepeg a víz.

2. Pisai-ferdetoronnyal szemben lévő omlás déli szélén, kis fülkében kettő mérési pont van, a kettes 10-12cm hosszú szalma cseppkőből származó, míg a kicsit később ide telepített hetes egy cseppkőlefolyás végén megjelenő víz mennyiségét méri.

3. A Könyvtár nevű terem déli fala mellett, egy rétegfej élén képződő cseppkőlefolyás végéből csepeg a víz, ez a harmas pont.

4. A kettes nyugati mellékág bejáratában is két mérési pont került kialakításra, a négyes szintén rétegfejen képződött cseppkőlefolyásból, míg a később itt elhelyezett nyolcas keskeny hasadékból származó vizek mennyiségét méri.

5. A barlang végéhez közel kis oldalfülke található itt négy mérési pont lett kialakítva. Az ötös egy szétágazó borsókóyszerű képződményről, a hatos néhány centiméteres kis cseppkőből, a kilences lelógó sziklatömből lecesepegő, és a tízes is a rövidke kis képződményből származó vizeket gyűjti össze.

6. A teknősnek elnevezett cseppkődomb mellett nyíló oldalfülkében szintén kettő pont lett kialakítva, a tizenegyes és a tizenkettes, mindkettő egy nagyobb cseppkőlefolyás alá lett elhelyezve.

Az eddigi eredményekről a mellékelt grafikonok adnak leginkább tájékoztatást. Az a rövid időszak melyről adatok állnak rendelkezésemre nem elegendők ahhoz, hogy igazán értékelni lehessen eddigi munkám eredményét. Ugyanakkor felhívják figyelmemet arra, hogy még milyen további mérésekkel, megfigyelésekkel kellene kiegészíteni az eddigieket. Feltétlenül bővíteni kell a felszíni időjárásra vonatkozó megfigyeléseket is, amint erre lehetőségem nyílik.

Néhány megfigyelés, melyeket a mérőeszközök ellenőrzések során tapasztaltam:

1. A mérőhelyek kialakítása során az is szempont volt, hogy olyan helyre kerüljenek a mérőeszközök, ahol az idei igen csapadékszegény viszonyok ellenére is találom működő cseppkövet. Így olyan képződményeket választottam ki, melyeken a mérőeszköz beépítése során is jól fejlett vízcseppeket figyelhettem meg. Ez az igyekezetem többnyire eredményesnek bizonyult, de azért meglepetések is értek, mint pl. 3-as és 5-ös ponton, ahol a napi ellenőrzések ellenére sem találtam vizet a gyűjtő edényben. A furcsa az volt, hogy

ezek a képződményeken csaknem mindig ott lógott egy-egy jól fejlett vízcsepp. De akkor mi történik itt? Az elég nehezen képzelhető el, hogy egy vízcsepp akár napokig is minden változás nélkül is képes lenne légáramlásnak kitett helyen megmaradni. Az inkább elképzelhető, hogy a cseppkőből épp annyi víz szivárog ki, mint amennyi annak végéről elpárolog. Ha ez igaz, akkor ez a képződmény akkor is fejlődhet, ha belőle egy csepp víz sem hullik az odahelyezett mérőeszközbe. Ezen észrevételem helyessége esetén, néhány e témában végzett mérés, és megállapítás esetleg korrekcióra szorulhat, mivel számos cseppkőfejlődésre utaló adatra a lecseppenő vizek mennyiségének méréséből következtek.

2. Márton Gábor kutató társammal megfigyeltük, és talán a mellékelt fotón is látható (3. fotó), amint egy rövid szalmacseppkő végén kialakult vízcseppben kisméretű ásványszemcsék úsznak. Miért fontos ez? Talán azért, mert még sehol nem hallottam, olvastam lényegében mást, mint hogy a cseppkő végén megjelenő vízből kismennyiségű ásvány válik ki, ezzel növelve annak a képződménynek a tömegét majd a víz lecseppen stb. Ez eddig rendben is van, de itt azt figyelhettük meg, hogy a vízcsepp a benne lévő ásványszemcsével együtt lehullott a talajra és így egyáltalán nem biztos, hogy közben növekedett a képződmény tömege.

3. fotó

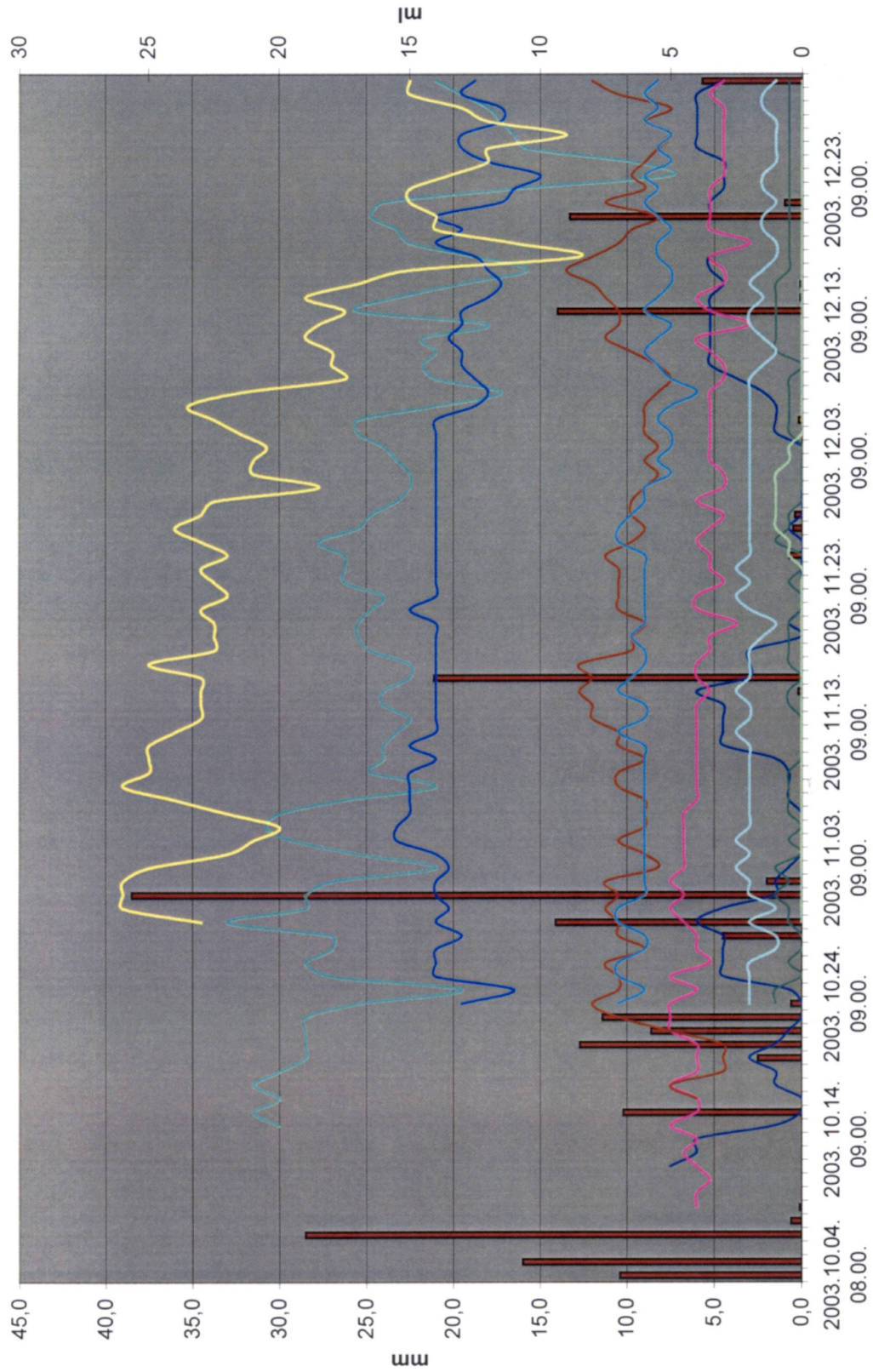
Természetesen ezen ásványi részecske származási helye teljesen bizonytalan, hiszen a víz hosszú utat tett meg a kőzetben mire a kis cseppkő végén megjelent, így pl. útközben is kiválhatott, vagy leoldódhatott valahonnan ez az anyag, de a kis képződmény belső faláról vagy annak a végéről is leválhatott. A legvalószínűbb az, hogy a cseppkő végén kialakult vízcseppből vált ki, de mégsem rögzült a már meglévő képződményhez.

Amennyiben a cseppkővet építő vízből származik ez az anyag, és bizonyos körülmények között a fent leírt jelenség gyakran előfordul, akkor ez jelentősen befolyásolhatja az adott képződmény fejlődését.

3. A következő megfigyelés, helyesebben inkább csak egy gondolat akkor fogalmazódott meg bennem, amikor két olyan mérési pontot ellenőriztem melyek mintegy 40cm-re találhatók egymástól. A 11-es pont kis függő cseppkő általában száraz, ritkán működik a 12-es pont rég letört csonk, belőle intenzíven csepeg a víz átlag 20mm/nap. Az egyik ellenőrzés során, amikor a 11-es pont is működött, a 12-es ponton kicsit kevesebb vízmennyiséget mértem. Arra gondoltam, hogy talán ez azért van, mert a 11-es elszipkázza a vizet valamilyen formában a 12-es ponttól. Lehetséges-e ez? Talán igen, ha egy cseppkő csoport ugyanazt a vízszállító részrendszer csapolja meg. Ilyenkor megtörténhet az, hogy valamely képződmény vagy azt kiszolgáló részrendszer működésében beálló változás (mely sokféle lehet) kihat a többi képződmény működésére.

Természetesen ezek a megfigyelések további vizsgálatot, ellenőrzést igényelnek, inkább gondolatébresztőnek tekintendők, mint tudományos ténynek.

Abaligeti-barlang csepegés mérések és csapadék adatok

1. ábra

A 2003. évi denevér-monitoring eredményei

(Szatyor Miklós)

A 2003-as évben is elvégeztük a barlangi telelőállományok monitoringját, mely a következő eredményekkel zárult. Első ízben figyeltünk meg kis patkósdenevért és hosszúszárnyú denevért a szársomlyói bányavágatokban. Az összesen megfigyelt denevérek létszáma 526 pd volt.

Abaligeti-barlang

Nagy patkósdenevér: 121 pd
Kis patkósdenevér: 7 pd
Vízi denevér: 2 pd
Tavi denevér: 2 pd
Nagyfülű denevér: 1 pd

Tanköteles-zsomboly

Nagy patkósdenevér: 1 pd
Kis patkósdenevér: 3 pd
Vízi denevér: 2 pd
Tavi denevér: 7 pd
Közönséges-Hegyesorrú denevérek: 74 pd

Mánfai Kőlyuk-barlang

Nagy patkósdenevér: 3 pd
Kis patkósdenevér: 2 pd
Tavi denevér: 4 pd
Közönséges-Hegyesorrú denevérek: 18 pd

Köteles-zsomboly

Nagy patkósdenevér: 4 pd
Kis patkósdenevér: 4 pd
Közönséges-Hegyesorrú denevérek: 17 pd

Szársomlyó bauxittárók

Nagy patkósdenevér: 12 pd
Kis patkósdenevér: 1 pd
Vízi denevér: 4 pd
Nagyfülű denevér: 1 pd
Barna hosszúfülű denevér: 3 pd
Szürke hosszúfülű denevér: 1 pd
Hosszúszárnyú denevér: 1 pd
Közönséges denevér: 1 pd

Vásárosúti-zsomboly

Nagy patkósdenevér: 7 pd
Kis patkósdenevér: 3 pd
Vízi denevér: 2 pd
Tavi denevér: 3 pd
Közönséges denevér: 2 pd

Csengő-zsomboly

Nagy patkósdenevér: 5 pd
Közönséges denevér: 4 pd

Vízfő-barlang

Nagy patkósdenevér: 7 pd
Kis patkósdenevér: 4 pd
Vízi denevér: 5 pd
Tavi denevér: 1 pd
Barna hosszúfülű denevér: 1 pd
Horgasszörű denevér: 2 pd
Közönséges denevér: 2 pd

Büdöskúti-zsomboly

Nagy patkósdenevér: 1 pd
Vízi denevér: 3 pd
Tavi denevér: 1 pd
Közönséges-Hegyesorrú denevérek: 160
pd

Dokumentációs munkák

Abaligeti inaktív–nyelő (4120-32)

(Tegzes Zoltán)

A barlang a Virágos – völgyben, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól légvonalban kb. 1850 méterre D – DK -re található. Bejárata a völgytalp felett kb. 5 méterrel, erdőgazdasági út mellett, szálkőkibúvás tövében nyílik. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

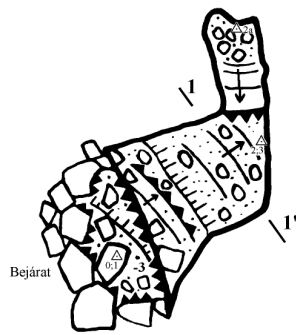
A barlangot Egyesületünk 1997-ben kezdte kutatni. Jelenleg 6 méter mély, 10 méter hosszú. Bejárati zónája igen omladékos. A barlang belső része tágas, az aljzatot felszínről származó törmelék borítja. Nevével ellentétben víz szállította kitöltést eddig nem találtunk benne.

Bejárása alapfelszereléssel lehetséges, de a bejárati résznél fokozott óvatosság szükséges!

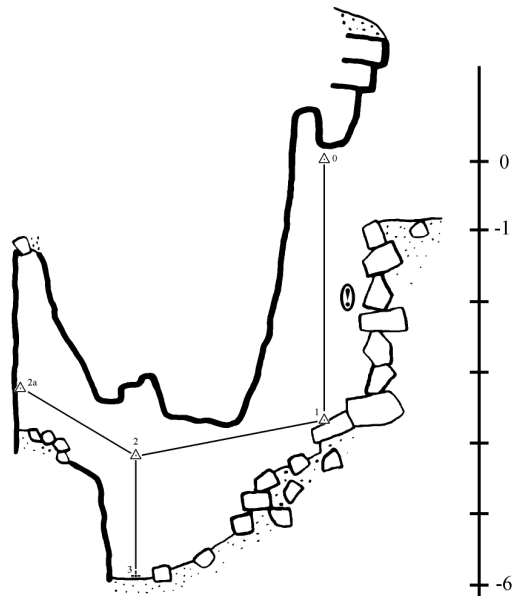
Abaligeti inaktív nyelő

Felmérte, szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003. 11. 10.

M1:100

Alaprajz

Kiterített hosszmetzset

Csiga-lyuk (4120-19)

(Tegzes Zoltán)

A barlang Abaliget határában, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól délre, légvonalban kb. 570 méterre található. Bejárata egy nagyméretű töbör északi oldalában nyílik. Bejárata rendkívül szűk. Maga a barlang is igen szűk, különösen a kifelé jövet nehéz az agyagos, csúszós falak miatt (neve is innen ered – csigalassúsággal lehet kijönni belőle). Célszerű segítségül kötelet használni. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

A feltárók a barlangot 18 méteres mélységig járták be, de a felmérés során a 12 méter mélyen lévő 30 - 35 cm átmérőjű csövön nem tudtam lejutni. Elmondásuk szerint innen a végpontig a barlang kissé tágul, szép cseppkőlefolyás található benne. A végpont kettéágazik, az egyik ág el van tömődve, a másik egy szűkület mögött függőlegesen folytatódik tovább, a bedobott kő sokat esik még.

A barlang télen intenzíven gőzölög kifelé, valószínűleg kapcsolatban áll az Abaligeti – barlang még fel nem tárt folytatásával.

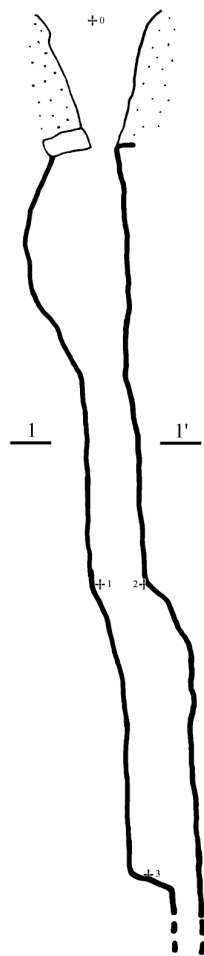
Csiga - lyuk

M1:100

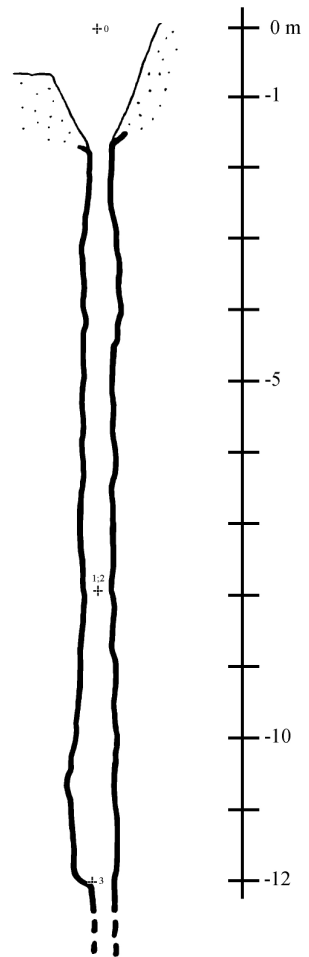

Felmérte, szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003.11.16.

210° 30°

120° 300°

Csika lyuka–barlang (4120-14)

(Tegzes Zoltán)

A Csika lyuka Abaliget határában, az Abaligeti – cseppkőbarlangtól délre, légvonalban kb. 250 méterre, az erdőben, egy tölgyfa tövében nyílik. A 2003.-as évben elvégeztük a barlang térképezését.

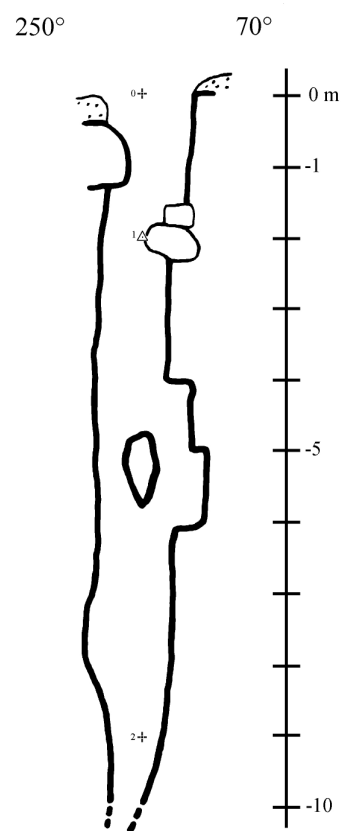
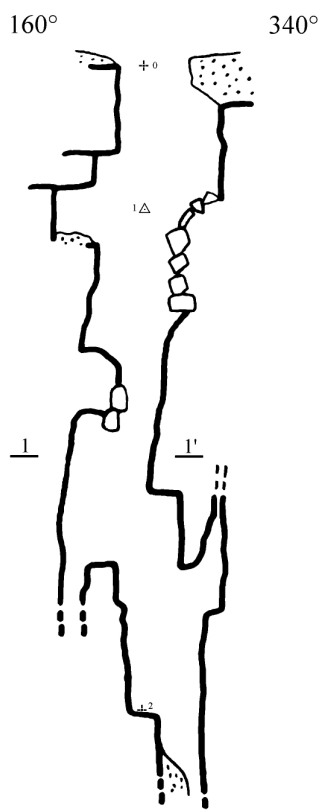
A barlangot Egyesületünk 1998-ban kezdte kutatni. Jelenleg 10 méter mély. Télen intenzíven gőzölög kifele. Feltételezzük, hogy kapcsolatban áll az Abaligeti – barlang Könyvtár termi nagykürtőjével. Ezen kapcsolat bizonyítása 2004.-évi kutatási tervünk közt szerepel.

A barlangot szépen oldott, szűk szálkő aknák és kürtők jellemzik, végpontját a felszínről behullott agyagos kötörmelék zárja el. Bejárása alapfelszereléssel lehetséges.

Csika - lyuka

Felmérte, szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003. 11. 10.

M1:100

Csoportélet

Túrák a Budai-hegység barlangjaiban

2003. március 15.-16.

(Lotz Tamás)

Az egyesület tagsága 1995 óta nem szervezett az egész tagságnak szóló túrát Budapestre. Azért néhányan majd minden évben jártak errefelé (pl. barlangnapok), de most már aktuálisnak éreztük, hogy csoportosan is felkeressük az itt található nagy barlangokat. Majd minden tömegközlekedési eszközt használtunk a barlang megközelítésére (vonat, metro, hév, busz). Szombaton délelőtt a Pál-völgyi-barlangban jártunk, majd délután a Mátyás hegyiben. Vasárnap a Ferenc-hegyi-barlangot néztük meg (most másik úton mehettünk, mint 95-ben, mert nem emlékeztem rá, hogy ilyen sokat kellett benne négykézláb mászkálni). Mátyás- hegyire és a Ferenc- hegyire is jellemző volt, hogy csaknem minden lehetséges helyen, ahol tanpálya volt kitalálva a lelkesebbje kipróbálta ezeket (pl. Micimackó fejjel lábbal előre oda-vissza).

Alvási lehetőségünk: a Pál völgyi barlang előtti büfé felett kialakított öltözőhelyen és padláson volt.

Résztevők: Fodor István, Lotz Tamás, Márton Gábor, Kovács Gabriella, Pónya Péter, Tegzes András, Tegzes Zoltán, Vincze Mariann

XLVII. Barlangnapok, Klastrompuszta 2003. június 27.-29.

(Lotz Tamás)

A hagyományosan megrendezett XLVII. (47.) Barlangnapokra egyesületünk részéről 3 fő utazott fel. Rendező: BTSZ Triász Barlangkutató Csoport. A regisztrációs díj befizetése után táborot vertünk. Ezután az MKBT által hozott könyvek és egyéb kiadványok révén egyesületi és saját könyvtárunkat bővíthettük. Baráti kapcsolatok ápolásán kívül kipróbáltuk a mászófalat, jártunk a „büfében” és a megtekintésre kínált barlangokban.

Szombaton, hogy a néhány órás gyalogtúrát elkerüljük elég sokan választottuk a négy keréken történő megközelítést a kiszemelt barlangoknak (időben így se értünk oda sokkal hamarabb - autóval elég nagy kerülő).

Néhány a maradandó élmények közül:

Táborhely: egy része nagy tál alakú tisztás. A másik része sem a legegyszerűsebb és alig volt a közepén fa. Pénteken már jó korán odaértem, kevesen voltak még ekkor, de foglalások miatt árnyékosnak tekinthető és vízszintes területek már nem voltak. Én az árnyék mellett döntöttem ennek eredményeképp kétszer mászhattam vissza a polifoamomra első éjjel. Azok, akik vízszintes részen vertek sátorral vélhetően sem aludták végig az egész éjszakát, köszönhetően a nótászonának, a gitárnak, a kürtnek, a dobnak és egy (üres karbidos) vashordónak. (A helyi lakosság nem volt túl boldog. Így például vasárnap hajnali 3 órakor: „Most már igazán csönd lehetne.” - ordította valaki)

Szoplaki-ördöglyuk: a barlang előtt a túravezető rövid megjegyzése: „meggyőzőbb önállósággal vehetné fel a slószodat”... Végül mindenkin fent van a slósz, leereszkedés. A bejáratú akna alján ajtó, vágyakozó szemekkel nézünk befelé... Kulcs nincs.

Pilis-barlang: Időben nagy csúszás után nagy tömeg. A bejárat meredek hegyoldalban. Ami befelé húsz percig tartott az kifelé 5-6 percig. Jó kis csúszkálás lefelé...

Leány-barlang: Ismét meredek hegyoldal, nagy barlangbejárat. Vezetőnk „letesztelt” minket: tettünk egy kört néhány trükkös résszel. Majd mivel látta, hogy jók vagyunk, levitt minket a Legénybe átvezető úthoz. Ott aztán jó nagy sár (dagonya) volt bár ehhez a barlanghoz vezető úton a nagy szárazság miatt 0.5-1 cm repedések képződtek az erdő talaján a hónapok óta tartó szárazság miatt.

Résztevők: Balogh András, Lotz Tamás, Tegzes Zoltán

Alsóhegyi barlangtúrák...

2003. szeptember 12.-14.

(Lotz Tamás)

Útban a "hegyre" Fotó: Fodor István

Alsóhegyre visszatérni mindig érdemes. Megfontolásból az egyesület tagságának kérésére Tegzes Zoltán megszervezte az Alsóhegyi túrát. Pécsről két autóval indultunk péntek délután. A felutazás alatt többször esett az eső, de szerencsére Alsóhegyen ebben az „élményben” a hétvégén nem részesültünk. A bódvaszilasi általános iskola tornatermének öltözőjében aludtunk szivacsokon.

Szombaton két csoportot alakítottunk, így amíg az egyik beszerelte az Almássi-zsombolyt a másik a Baglyok-szakadéknál járt, majd cseréltünk. A reggeli indulás ellenére a hegyről már kénytelenek voltunk világítással lebotladozni. (Nagy csalódásomra a lenti forrásnál most nem találtunk foltos szalamandrát.) Gyors kaja, majd alvás jött.

Vasárnap a társaság nagy része a Vecsembükki-zsombolyt nézte meg a 90-es akna aljáig. Eközben a lent maradtak Tegzes András, Szira Fruzsina, és Lotz Tamás overál mosással, napozással majd a Bodva patak megtekintésével töltötte idejét. Vasárnap délelőtt észrevettük, hogy mindkét pécsi autóról

megpróbálták letörni a jobboldali visszapillantó tükröt, de ez csak az egyikről sikerült - nem voltak eléggé elszántak. (A harmadik pestről jött autó a rendőrség udvarára állt.) Azt már csak utólag otthon vettük észre, hogy 4 db leptintható műanyag dísztárcsa is hiányzik, köszönhetően a HVCS-éknek (Helyi Vagány Csávók-nak) - egyébként nem csináltunk ügyet belőle a rendőrségen.

A 14:15-re „összejött” találkozó után autóba ültünk és elindultunk. Útközben hazafelé mindkét pécsi autóval gond volt. Előbb a hűtővíz felforrása majd egy gázbowden huzal szakadás lassított minket.

A hangulat jó volt, az idő szép, pár negatív eseménytől eltekintve a túrát jól sikerültnek, eredményesnek könyvelhettük el.

Résztevők: Angyal Dóri, Fodor István, Hajdú Csaba, Lotz Tamás, Tegzes András, Tegzes Zoltán, Ollé Péter, Szira Fruzsina

Túra az Alacsony Tátrában

(Tegzes Zoltán)

2003. február elején egyesületünk 4 tagja túrázni indult az Alacsony Tátra gerincére. Az egyhetesre tervezett túra mindjárt az elején komoly erőpróbának bizonyult, a mély hó miatt - ami időnként csípőig ért - nagyon lassan értük el a gerincet. A gerinctúra első napját kivéve rossz időnk volt, nagyon erős szél fúj, köd volt, emiatt kénytelenek voltunk a negyedik napon lejönni a hegyről. Túránkat a Szlovák Paradicsomban zártuk, ahol a Suchá Bela völgyet néztük meg.

Az Alacsony Tátra, mint túracélpont először 1999 táján jött szóba. Akkor a rossz időjárás meghiusította a gerinctúrát, amint felértünk a gerincre, rögtön le kellett jönnünk. Azóta „tüske a szemünkben” a hegy. 2003. február elején érkezett el az ideje a „nagy visszavágásnak”. Négyen indultunk útnak: Kovács Gabi, Kovács Timi, Márton Gábor, Tegzes Zoltán.

Jasenieből felautóztunk Kysláig. Autónkat egy kedves házaspár házának udvarán hagytuk és elindultunk fel a hegyre. Túránkat egyhetesre terveztük, ennek megfelelő mennyiségű élelmet és felszerelést málháztunk zsákjainkba.

Eleinte remekül haladtunk felfelé, de ahogy egyre feljebb értünk, úgy lett egyre mélyebb a hó, mi pedig egyre nehezebben és egyre lassabban haladtunk. Kezdtett esteledni, a gerinc pedig még mindig messze volt. Nem volt mit tenni, sátrainkat beástuk a csípőig érő hóba, és elcsigázottan dőltünk hálózsákjainkba. Kimerítő nap volt!

Reggel folytattuk a hótaposást! A gerincre dél körül sikerült felérnünk, az idő csodás, tiszta ég, csak gyenge szellő fúj. Kezdtünk reménykedni, hogy az égiek kegyesek lesznek hozzánk. A kiírások szerint 3 órás út lett volna felérni a gerincre. Nekünk ez másfél nap alatt sikerült.

Elindultunk hát a gerincen a jelzések mentén. A gerinc széles, lapos, dimbes-dombos, igazán könnyen lehet haladni rajta. Megmásztuk a Chabenec 1955 m magas csúcsát. Késő délutánra Kotliska (1936m) közelében elértünk egy menedékházhoz, rögtön el is döntöttük, hogy ma már nem megyünk tovább, itt éjszakázunk. A házban volt pár szlovák túrázó, de hely is bőven. Főztünk, ettünk, ittunk, kicsit beszélgettünk, aztán alvás. Pontosabban csak

Útban a gerincre

Fotó: Kovács Tímea

*"A gerinc széles, lapos,
dombos, igazán
könnyen lehet haladni
rajta"*

Fotó: Kovács Tímea

szerettünk volna aludni, de olyan meleg volt, hogy egyszerűen nem ment. Sokáig forgolódtunk, míg végül sikerült elaludni.

Természetesen kialvatlanul, fáradtan ébredtünk. Harmadik napra jutott a leghosszabb szakasz. Azt terveztük, hogy eljutunk a Chopokig (2023m). Az idő nagyon hamar elromlott, viharos erősségű szél fújt, köd volt, nem láttuk a tájat. A rossz idő egész nap kitartott. Megmásztuk a Derese 2003 méteres csúcsát. Estére - az egész napos meneteléstől nagyon fáradtan és kimerülten - értük el a Chopokot. A csúcs megmászását másnapra halasztottuk el. A menedékház tele volt, nekünk már csak a kocsmapadló jutott. Nem is lett volna ezzel gond, hiszen tökéletesen megfelel, csak hogy a kocsmáé éjfélig volt nyitva, így mi sem tudtunk pihenni. Ráadásul ugyanannyit kellett fizetnünk, mintha valamelyik szobában aludtunk volna.

Reggel szép idő volt, de mire összeszedtük magunkat, és felszaladtunk a csúcsra, az már teljesen ködben volt. Ismét nem volt kilátásunk, ismét csalódnunk kellett. Felkapaszkodtunk még a Dumbierre (2043m), persze a tájat innen sem tudtuk megcsodálni. Az M.R. Stefanika menedékháznál közös megegyezéssel elindultunk le a gerincről. Lefelé jövet alaposan megrézfált minket a gerinc közelébe települt törpefenyves – állandóan beszakadtunk a hóba, néha fejfelé előre! Ezen akkor még csak nevtünk, nem tudtuk mi is vár még ránk. Lefelé a hó ismét elkezdett mélyülni, a felszínén kialakult kemény réteg néha megtartott minket, de 10 lépésből 8-nál beszakadt miután ráterheltünk! Bukdácsolva, kínlódva vánszorogtunk lefelé. Ismét kénytelenek voltunk az éjszakát a völgyben tölteni, nem sikerült 1 nap alatt leérnünk. Másnap Mytoban felültünk egy buszra, ami elvitt Jaseniebe. Várt még ránk egy hosszú séta vissza az autónkhoz. Megköszöntük a háziaktól kapott forró teát, meg hogy vigyáztak az autónkra, és elindultunk.

Nem akartunk még hazamenni, hát átugrottunk a Szlovák Paradicsomba 1 napra. Kiindulópontnak Podlesokot választottuk. A kemping recepcióján elég furán néztek ránk, amikor közöltük, hogy mi sátrazni szeretnénk, elképzelni sem tudták, miért jó ez nekünk.

Suchá Bela (Szlovák Paradicsom)

Fotó: Tegzes Zoltán

Kiválasztott túracélpontunk a Suchá Bela volt. Ez a völgy télen fantasztikus (persze nyáron is az!) Mindenütt jégcsapok, jéglefolyások, jégbe fagyott létrák.....

Jól döntöttünk, hogy a túra végére ezt választottuk. Fájó szívvel indultunk vissza a „civil életbe”.

Azért az a bizonyos túske még mindig megvan!

Olaszországi vulkántúra

(Fodor István)

Idén júliusban részt vettem a BEBTE által szervezett két hetes olaszországi vulkántúrán. Az előzetes megbeszélések, egyeztetések után Budapestről rajtoltunk nagy bizakodással! 18 mindenre elszánt „világjáró”, 2 mikrobusszal, közel 2000 kilométerre.

Aránylag zökkenő mentesen haladtunk egészen Siennaig. Műszaki hiba, szerelő keresés, kényszerpihenő, menetrendcsúszás. Öröm az örömben, hogy egy jó campingben dekkolhattunk a külvárosban. Városlátogatás alkalmával pedig kiderült, hogy egy lovasviadal előkészületeinek a közepébe csöppentünk! Az ódon belváros zsongásával, fesztivál hangulatával minket is feldobott.

Pompei, háttérben a Vezúvval

Fotó: Fodor István

idegenforgalmi látványosság: kiépített turistaút, autóparkoló, сувениr árusok, belépőjegy. De hát ez a világ rendje, ezt kell elfogadni! Vezetőinknek köszönhetően körbe járhattuk a kráter peremét. Érdekes, látványos séta volt... Ha Vezúv, akkor Pompei! Sikerült pár órát szánni látogatására. Megdöbbentő volt járni-kelni az utcákon, tereken, az egykori nyüzsgő élet helyszínein.

A térséget elhagyva a csizma orra felé nyomultunk. Átkelés Szicíliaba, irány az Etna! Útközben meglátogattuk az ókor kulturális központját, Taorminát. Az akkoriak tudták hová kell építkezni, a színháznak tökéletes környezetet találtak. Én felkapaszkodtam egy szaracén erőd romjaihoz, ahonnan gyönyörű panoráma tárult elém. Tovább haladva megálltunk az Alcantara szurdoknál. Ez egy vízfolyás által vájt szűk bazalt „folyosó”. Fantasztikus! Annak ellenére, hogy a víz nagyon hideg volt, s néha meg kellett merülni benne, nekem csodálatos élményt szerzett! Az Etnához való

Két nap múlva indulás tovább Nápoly irányába a Vezúvhoz. Elég jól haladtunk, hála a jól kiépített úthálózatnak. Nápoly nem szép. Iszonyú forgalmas, koszos, zsúfolt. Mindezek ellenére a leander csodálatunkra mindenhol virágban pompázott. A Vezúv „érintetlen” szigetként emelkedett a város fölé. Érdekes helyen szálltunk meg: egy nagyon régi, kihunyt kráterben (Solfatara camping). Alkalmunk adódott utóvulkáni tevékenységek megtekintésére. A Vezúv egy

A Vezúv krátere

Fotó: Fodor István

nyomulás közben beugrottunk egy kisvárosba, ahol túravezetőnkkel találkoztunk. Ajánlására meglátogattuk a helyi múzeumot. A kis épületben meglepetésemre szép és látványos kiállítást szerveztek a helyiek. Megnéztem volna Szatyor Miklós ábrázatát a préselt denevérek láttán.... Következett az Etna! Kísérőnk jóvoltából a 2002-es kitörés egy részét járhattuk be. Az idegenforgalom „öröme”, egy sípálya vált martalékká a parazita kráterek által kilövellt lávának. Tisztes munkát végzett! Vegyes érzelmeket váltott ki a túra belőlem. Néha nyomasztott a kihalt, meddőhányóra emlékeztető táj. Máskor pedig jó érzésekkel töltött el a

zöldellő, újra éledő ligetek látványa. Nincs szebb, változatosabb a természetnél. Nagy élményt nyújtott egy vulkáni barlang bejárása. Ezen egy nem túl mély (5-6m), könnyen megközelíthető, 20-25 méteres vízszintes, száraz, aránylag tágas járatott kell érteni. Most már elmondhatom, hogy ilyen barlangban is megfordultam.

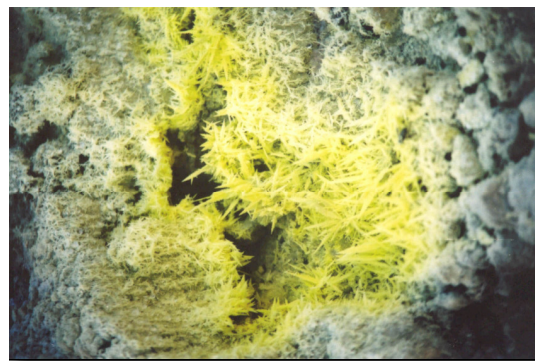
Szicíliából áthajóztunk a Lipari-szigetcsoporthoz Vulcano nevezetű

A Vulcano-sziget tűzhányójának kráterében

Fotó: Fodor István

szigetére. Itt megmásztuk a helyi inaktív vulkánt, melynek a kráterébe is leereszkedtünk, s megcsodáltuk a kénigőzölgések „virágait”. A tetőn csodálatos naplementében részesültünk.

Következő akciónk egy hajótúra volt Stromboli szigetére. Ekkor ez számított a környék legaktívabb részének. A kráter messziről látható füstöt eregetett magából. A szigetre kikötve a település bejására tettünk szert. A tűzhányót csak hajóról, tisztes távolságból lehetett szemügyre venni. Erre viszont este is alkalmunk nyílt, ami sokkal látványosabbra sikerült. Ugyanis a lávakilövések csak ilyenkor élvezhetők igazán, azonban a fotózást eléggé megnehezítette. Lényegében a túra itt tetőzött, s már „csak” a visszaút volt hátra.

A kénigőzölgések „virágai” a Vulcano-kráterben

Fotó: Fodor István

Stromboli tűzhányója

Fotó: Fodor István

Hazafelé megálltunk a kis városállamban, San Marinóban. Nekem szörnyű volt, kihagyhattam volna. Sajnos Ausztriában, nem messze a határtól a mi autónk bedobta a törülközőt. Ekkor derült ki számomra, hogy a másik jármű valamivel kényelmesebb. El kell ismernem, hogy a sok utazás eléggé megviselt. Ennek ellenére úgy érzem: túránk jól sikerült.

Ahogyan mi csináljuk ... *bemutatkozik a Pro Natura KBE*

(Ollé Péter)

Régi gondolat volt már többünk fejében, hogy szükség lenne egy olyan kiadványra, szóróanyagra, amivel könnyen, egyszerűen hírt adhatunk magunkról, egyesületünk tevékenységéről. Jó példával már jártak előttünk más barlangkutató egyesületek, mi ne lennénk rá képesek? ...a munkához igazi lökést egy jó pályázati lehetőség is megadhatja.

2003-ban a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatához benyújtott és pozitív elbírálásban részesült pályázata révén támogatást nyert el a szervezet tevékenységét bemutató broszúra megjelentetésére.

Már a pályázat beadását megelőzően elkezdődött az előkészítő munka. Összeállítottuk az egyesület életét bemutató szöveganyagot, a szervezetet leginkább jellemző és meghatározó témák megválasztásával. Ezek megírásában az adott területet jól ismerő, szakavatott tagjaink működtek közre.

Célunk olyan kiadvány megjelentetése volt, amely szöveges leíráson túl képekkel is illusztrálja tevékenységünket, s azt megfelelő esztétikai formában tálalja az érdeklődő olvasó elé. A képanyag összeállításánál támaszkodhattunk meglévő fotó-archívumunkra, de felhasználtunk olyan felvételeket is, melyek kifejezetten a kiadvány részére készültek. Az összeállításban, szerkesztésben nemcsak fotós, képfeldolgozásban ill. informatikában járatos tagjaink vettek részt, de kikértük más, a nyomdai előkészítésben illetékes szakemberek véleményét is. Az elkészült próbanyomatokat a tagság is megtekintette és a megfogalmazott vélemények tükrében módosítottuk a nyomdába leadandó anyagot.

A kiadvány hatékony terjesztésére több lehetőséget találtunk:

- Postán ill. személyes megkeresés útján továbbítottunk egy-egy példányt a velünk közvetlen kapcsolatban álló, hivatalos és egyéb szervezeteknek (Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatósága; Abaliget község Önkormányzata, Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat; Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület; Mecseki Karsztkutató Csoport; PTE Barlangkutató Egyesület; Pizolit Barlangkutató Sportegyesület stb.).
- Több pécsi ill. vidéki illetőségű általános- és középiskola, egyetemi- és főiskolai kar, kollégium, és ifjúsági intézmény faliújságjain is elhelyeztük a kiadványt.
- Nagyobb példányszámban főként turisztikai és egyéb extrém sportok szaküzletei, utazási irodák, panziók és – természetesen – tagjaink részesültek.

A kiadványok egy részét visszatartottuk, fenntartva a lehetőségét annak, hogy a "legnagyobb fogyasztókat" (érdeklődőket) továbbra is elláthassuk, és rendezvényeken, előadásokon is maradjon lehetőség a bemutatkozás ezen írásos formájára.

Természetesen sok tanulsággal is szolgált a „projekt”. Sokat okultunk a kiadványszerkesztés és a nyomdai előkészítés buktatóiból. Reméljük ezeket a hibákat következő kiadványunk megjelentetésekor már elsőre sikerül elkerülni.

Össességében elmondhatjuk, hogy egy olyan, a közös munka eredményeképpen létrehozott kiadványt jelentethettünk meg a szervezetről, amely a figyelem felkeltése révén alkalmas a szervezet külső kapcsolatainak erősítésére és bővítésére, új kommunikációs csatornát nyit elsősorban a fiatalok és felnőtt korosztály elérésére, valamint lehetőséget biztosít a mecseki karszterületek, a vidék természet- és barlangvédelmének bemutatására és népszerűsítésére.

Köszönettel tartozunk Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának az anyagi támogatásban nyújtott segítségéért. Reméljük, hogy közös munkánk eredményeképpen hatékonyan hozzájárulhatunk térségünkben a környezet- és természetvédelem, a nevelés-oktatás és a tudományos kutatások eredményeihez, s emellett nemcsak Pécs város, de Baranya hírnevét is öregbíthetjük.

Kiadja a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület
7624 Pécs, Székely Bertalan út 33.
Tel./Fax: 72/330-866;
Szerkesztette: Ollé Péter

Pécs, 2004.